

گزارش ارزیابی پیامدهای اجتماعی مجتمع فرهنگی غدیر

۲

فهرست مطالب

فصل 1- برآورد پیامدهای اجتماعی	4
فصل 2- برآورد پیامدهای اجتماعی مجتمع غدیر به مثابه یک مرکز هنری	18
فصل 3- گزارش توصیفی از منطقه	22
فصل 4- توصیف روند آماده سازی مجتمع غدیر و فعالیتهای پیش بینی شده در آن	47
	۳

مقدمه

مجتمع غدیر مجموع های است که با هدف آموزش و ترویج فعالیتهای هنری و فرهنگی از سوی شهرداری تهران در منطق هی 22 و در محله شهرک راه آهن در حال احداث است. این مجتمع که آخرین مراحل ساخت خود را می گذراند از

جمله پروژه های توسع هی شهری محسوب م ی شود که ارزیابی تأثیرات اجتماعی آن در برنامه ی کاری مرکز مطالعات فرهنگی شهرداری تهران قرار گرفته است.

تحقیق حاضر در نظر دارد تا با توجه به روش های به کار گرفته شده در ارزیابی پیامدهای اجتماعی پروژه ههای توسع های که

تا کنون انجام شده است و همچنین با توجه ویژه به ارزیابی پیامدهای اجتماعی فعالیتهای هنری، به طور خاص، بر

برآورد تأثیرات اجتماعی مجتمع غدیر در محله شهرک راه آهن بپردازد. مراحل هی اول این تحقیق که شامل گزارشی از روش های متنوع ارزیابی پیامدهای اجتماعی پروژه های توسع های و همچنین

مراکز فرهنگی است، در این نسخه ارائه خواهند شد. در ادامه گزارش های توصیفی از بافت اجتماعی و شهری شهرک راه آهن و روند کار ساخت مجتمع غدیر و فعالیتهای پی شبینی شده در آن خواهد آمد.

فصل 1

برآورد پیامدهای اجتماعی پروژه ههای توسع های

۵

مقدمه

یکی از گفتمای نههای مهم اقتصادی-اجتماعی و سیاسی دنیا پس از جنگ جهانی دوم است و در ایران نیز پس از « توسع ه»

»

به حساب م یآیند، امروزه در « توسعه » جنگ هشت ساله مورد اهمیت قرار گرفته است. پروژه های توسعه ای که نماد عملی

زمین ههای گوناگون اعم از پروژ ههای عمرانی، فرهنگی و هنری، در نقاط مختلف دنیا و بالطبع در ایران دیده م بشوند. برآورد پیامد برنامه های توسعه ای نقش مهمی در برنامه ریزی و سیاست گذاری کلان اجرای پروژه ها و طرح های ملی و شهری ایفا نموده و یکی از راه های مقبول برای رسیدن به اهداف توسعه ی پایدار است. در دوران معاصر، شکل گیری شهرهای جدید، جهان را در وضعیتی خاص قرار داده است. این وضعیت جدید مسأل هی شهر و تمام خدمات و روابط مربوط به آن را - چه در زمین هی اقتصادی، چه اجتماعی و چه فرهنگی - از اهمیت ویژه برخوردار کرده است به طوری که

پدیدار و در آن سازوکار حل و فصل م یگردد « سازوکار شهری " « بیش ترین مسائل جوامع توسعه یافته و در حال توسعه " در

( )، بهبهانی، 3.2.1390.

نگرانی نسبت به بروز پیامدهای زیس تمحیطی و اجتماعی فعالیت های توسعه ای در حال گسترش بوده و یکی از مه مترین

چال شهای فراروی جوامع، عدم بررسی پیامدهای احتمالی و ناشی از اجرای طرح ها و پروژه ها در راستای توسعه است. برآورد پیامدهای اجتماعی پروژه های توسعه ای از این جهت اهمیت دارد که رابط هی انسان با توسعه - که م میتواند رابطه ای

سازنده و پی شرفت دهنده باشد - را تحلیل و توصیف می کند. برآورد پیامدهای اجتماعی در دنیا تاریخی کهن دارد که به

۶

بیش از نیم قرن م یرسد؛ هر چند در ایران در دهه ی گذشته مورد توجه قرار گرفته است. در ایران پروژه های ارزیابی پیامدهای اجتماعی عموماً به کارشناسان علوم اجتماعی و پژوه شگری سپرده شده است از این رو می توان گفت که بیشتر

متاثر از روش های کمی بوده است اگرچه در شیوه های جدید و در تلفیق با روش های کیفی از ساختار متوازن تری برخوردار است.

مطالع هی حاضر تلاش دارد تا در این بخش به مرور روش های به کار گرفته شده در برآورد پیامدهای اجتماعی پروژه های

توسعه بپردازد و از این گذار با دسته بندی آنها، شکل مناسبی را برای برآورد پروژه ی ساخت مجتم عهای فرهنگی هنری انتخاب کند.

ارزیابی پیامدهای اجتماعی

، برآورد پیامدهای اجتماعی اولین بار در قانون سیاست آمریکا در سال 1969 به کار گرفته شد) راهنمای کمیته بین سازمانی 1

بیش ترین منافع و « پروژه های توسعه . (1994 « امروزه هدف برآورد پیامدهای اجتماعی کسب اطمینان از این امر است که

ک مترین هزینه ها را برای جامعه میزبان به همراه داشته باشند) بکر و ونکلی، . (1388 تعاریف اولیه از برآورد اجتماعی بر

اساس تحقیقاتی است که صورت گرفته است و چون اکثر تحقیقات برای تحلیل تأثیرات پروژه های اقتصادی و زیست

محیطی به کار م یروود، در نظر گرفتن هزینه ها و سودهای مالی برای جامع هی میزبان از ارکان اساسی ادبیات این نوع تحقیقات است. در برآورد پیامدهای اجتماعی دیگر پروژ ههای توسعه مانند مراکز فرهنگی و هنری، سود و زیان مالی مخاطبان چندان در اولویت نیست لذا نیاز به مد لسازی جدیدی دارد تا بتوان نتیج هی اقدامات سیاست گذارانه و توسعه ای را در سطح محلی و ملی سنجید.

مشخص شود. کاربرد واژه های « پیامد » از « تأثیر » نکت هی بسیار قابل توجه در درک معنای پیامد شاید در روشن شدن تفاوت

از یکدیگر متمایزند. واژه تأثیر برای نشان دادن تأثیرات بیرونی مانند صدا و یا ضایعات یک پروژه است و « پیامد » و « تأثیر »

های اجتماعی مانند « پیامد » جامع هی میزبان به طور مستقیم آن را تجربه م یکنند. چنین تأثیراتی ممکن است موجب شکل گیری

درجات مختلفی از مزاحمت، سلب آسایش، اختلال و بی نظمی اجتماعی یا حتی اختلال در سلامت کسانی شود که شاهد (این تغییرات هستند) بکر و ونکلی، 1388

برآورد پیامدهای اجتماعی به منزل هی مطالعاتی است که کاری بیش از پی شبینی پیامدهای منفی انجام م یدهد. ونکلی در

برآورد اجتماعی فرایند تحلیل) پی شبینی، برآورد و بازاندیشی (و : « مطالع های که در سال 2002 انجام داده است معتقد است

مدیریت عواقب خواسته و ناخواسته مداخلات برنام هریزی شده) سیاست ها، برنامه ها، طر حها و پروژ هها (و هرگونه فرآیند

The Interorganizational Committee on Guidelines and Principles for Social Impact Assessment
۷

ونکلی، « (اجتماعی ناشی از این مداخلات است به نحوی که محیط انسانی و زیستی-فیزیکی پایدارتر و عادلانه تر پدید آورد

2001)،. به نقل از بکر و ونکلی 1388

ارز شهای برآورد پیامدهای اجتماعی

یکی از ویژگی بهای مهم برآورد پیامدهای اجتماعی اعتقاد به این باور است که یک نظام ارزش حرف های وجود دارد که مجریان برآورد پیامدهای اجتماعی باید به آن پای بند باشند، اما در عین تعهد به صداقت علمی و پایداری، باید حامی و پشتی بان اخلاقی باشند که طرف دار شفافیت و پاسخ گوئی، عدالت و برابری و مدافع حقوق انسانی است (بکر و ونکلی، 2002). ونکلی در سال 2003 در مطالع های ارزش های اصلی برآورد پیامدهای اجتماعی را به شرح زیر دست هبندی م یکنند:

1-حقوق بنیادین انسان یای وجود دارند که در تمامی فرهن گها و نیز در میان زنان و مردان مشترک اند.

2-همگان حق دارند تحت حاکمیت قانون از حقوق انسانی بنیادی نشان حفاظت شود و این حفاظت باید عادلانه برای همه

ی کسان و منصفانه بوده و در دس ترس همگان باشد.

3-افراد حق زندگی و کار در محیطی را دارند که سلامت و زندگی با کیفیت بالا به ه همراه م یآورد و امکان رشد توا نهایی بالقوه ی انسانی و اجتماعی را تأمین می کند.

4-ابعاد اجتماعی محیط زیست - به خصوص کیفیت روابط اجتماعی فارغ از ترس و نگرانی -جنبه های مهم و البته نه

هم هی جوانب سلامت و کیفیت زندگی مردم هستند.

5- مردم حق دارند در تصمیم گیری درباره ی مداخله های برنامه هریزی شد های که بر زندگی شان اثر خواهد گذاشت، دخالت کنند.

ارزش مندی هستند که م بتوان از آن ها برای بهبود مداخلات برنامه هریزی شده « اطلاعات » ، 6- دانش و تجربه ی محلی

(.استفاده کرد) ونکلی، 9:2003 به نقل از بکر و ونکلی، 1388

مفهوم سازی برآورد پیامدهای اجتماعی

بیش تر متخصصان برآورد اجتماعی تأکید م یکنند که برشردن جزئیات تمامی ابعاد پیامدهای اجتماعی ناممکن است چرا که

تغییر اجتماعی باعث ایجاد تغییرات دیگر می شود. علاوه بر این بیش تر تغییرات وابسته به موقعیتی هستند که در آن قرار

دارند و در نتیجه بستر اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و تاریخی اجتماع مورد بحث وابست هاند. آن ها به ویژگی یهای

پروژه ی پیشنهادی و هرگونه اقدامات جبرانی به عمل آمده نیز بستگی دارند.

۸

به این ترتیب یکی از راه حل هایی که برای جهت دادن به دسته بندی جزئیات برای ارزیابی پیامدهای اجتماعی در نظر است) بکر و ونکلی، (. 2002 برخی متخصصان طبقه بند یهایی را برای مفهوی مسازی پیامدهای « مفهوی مسازی » گرفته شده است

اجتماعی تنظیم کرده اند. به طور مثال ونکلی در سال 2003 این موارد را مهم دانسته است:

-نحو هی زیست افراد: یعنی افراد چه گونه در بستر زندگی روزمره کار، تفریح و تعامل م یکنند؛

-فرهنگ آن ها: یعنی باورها، رسوم، ارزشها و زبان مشترک میان آنها؛

-اجتماع آن ها: انسجام، ثبات، خصلت، خدمات و تسهیلات؛

-نظام سیاسی آنها: میزان امکان مشارکت مردم در تصمی مگیری هایی که بر زندگی شان اثر می گذارد، میزان دموکراتیک

بودن و منابعی که برای این منظور تأمین شده اند؛

-محیط زیست شان: کیفیت هوا و آبی که مردم استفاده م یکنند، میزان در دست رس بودن و کیفیت غذایی که م یخورند،

سطح خطر یا ریسک، گرد و خاک و سر و صدا.

-بهداشت و سلامتی آن ها: جایی که سلامت به مثابه یک رفتار درک م یشود، شبیه به تعریف سازمان بهداشت جهانی:

«وضعیت سلامت کامل جسمی، روحی و اجتماعی که چیزی بیش از فقدان بیماری و ضعف است»

-حقوق شخصی و مالکیت: به خصوص ای نکه افراد به لحاظ اقتصادی تحت تأثیر قرار می گیرند یا خیر، یا داشتن تجربه محرومیت شخصی که ممکن است شامل نقض آزاد یهای مدن شان شود.

-بیم ها و امیدها: برداشت شان نسبت به امنیت، ترس شان از آیند هی اجتماع شان و امیدها شان به آیند هی و آیند هی

(کودکا نشان) بکر و ونکلی، 1388

قبل از ونکلی، ژوسلین (1995) نیز در مطالع های فهرست کنترلی برای تعیین حوزه و میدان ارزیابی پیامدهای اجتماعی را

ارائه کرده بود؛ اگر چه او نیز معتقد بود که ارائه ی یک فهرست جهان شمول تقریباً محال است: مربوط به میزان سر و صدا، آلودگی و مانند این ها؛ « استاندارد - « پیامدهای اجتماعی -پیامدهای روانی) مانند انسجام اجتماعی، از هم گسیختگی شبکه های اجتماعی؛ -انتظار ترس؛ -پیامدهای اجرای برآورد؛ -پیامدهایی که برای خدمات دولتی و خصوصی به همراه دارد؛ -پیامدهایی که برای تحرک) از قبیل حمل و نقل، امنیت و موانع (به همراه دارد) ژوسلین، 1995 به نقل از بکر و ونکلی،

(1388

۹

در یک تیپولوژی کلی تر مقولات پیامدهای اجتماعی به سبک زندگی، نگرش ها، باورها و ارزشها، و سازمان اجتماعی تقسیم م میشوند) تیلور و همکارانش، 1995؛ به نقل از بکر و ونکلی، (1388 البته همواره نق صها و ایراداتی به این دسته بند یها به طور کلی وارد است. به طور مثال ای نکه پیامدهای اجتماعی در قالب نقض حقوق انسانی در این دست هبند یها به چشم نمی خورد. همچنین چون این دسته بند یها توسط محققات غربی انجام گرفته است سوگیری هایی نیز در آن به چشم

م یخورد. اما به طور کل شاید بتوان گفت که در تمامی این مد لها موارد زیر در دست هبندی ها لحاظ شد هاند:

-سلامت افراد) اعم از جسمی، روانی و اجتماعی)

-محیط افراد) محیط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و فیزیکی)

-حقوق و دانسته های افراد

-باورهای افراد

-زندگی روزمره افراد

-انگیزه های و امیدهای افراد

-ترس ها و نگرانی های افراد

پیامدهای اجتماعی چ هگونه ارزیابی م میشوند؟

ارزیابی پیامد اجتماعی از این جهت متمایز از دیگر ارزیابی هاست که تنها با تحقیق تجربی یا علمی یک پدیده سر و کار ندارد. آمار و ارقام تنها بخشی از منابع تحقیق اند که م یتوانند به محقق در امر فهم موضوع کمک کنند. یکی از مه مترین

است. به این « استدلال استقرایی « و « مفهومی سازی « بخش های تحقیق که محقق نباید آن را در طول زمان تحقیق فراموش کند

ترتیب محقق نه تنها داده های موجود را زیر نظر دارد بلکه بر اساس فهم و تسلطی که به کل شرایط دارد می تواند دست به

پی شینی نیز بزند. برخی در ارزیابی پیامدهای اجتماعی رابط های میان تحقیق تجربی و استقرایی) مفهوم سازی) برقرار

م ینامند) تیلور و دیگران، 1995، به نقل از بکر و ونکلی (soft system). (کرده اند که آن را کاربرد سیستم نرم گردآوری داده ها در بررسی تأثیرات اجتماعی از اهمیت زیادی برخوردار است. اولین گام برای فهم بهتر تفاوت داده ها با هم تفکیک اطلاعات به لحاظ زمانی و اهمیت دادن نسبت تفاوت های زمانی به برآورد کلی پیامدهای اجتماعی است. بر اساسی که بکر و ونکلی (1388) فرایند گردآوری داده ها پیشنهاد می کنند می توان به این ترتیب عمل کرد:

الف (تهیه پروفایل های اجتماعی برای نشان دادن شرایط پایه ای پیش از وقوع تغییر؛
ب (نظارت و کنترل اجتماعی برای کسب اطلاعات مربوط به تغییر در حین وقوع آن؛
پ (برآورد به منظور مطالع هی تغییر و فرایند تغییر پس از وقوع تغییر

۱۰

اما مفهوی مسازی در این سه مرحله نقش کم رنگی دارد و معمولاً در پی شبینی و برآورد تأثیرات احتمالی در مرحله ی طراحی

فرایند برآورد پیامدهای اجتماعی عکس این جریان صادق است.

برای این کار می توان به گردآوری برخی از داده های مربوط به رویدادهای اجتماعی در حال وقوع مانند اطلاعات مربوط به واکنش گروه های مختلف اجتماعی به گزین ههای گوناگون و تأثیرات بالقوه آنها پرداخت، و به این ترتیب در بخش نیاز به تحلیل مفهومی بیشتر به چشم م یخورد « برآورد » و « پی شبینی »

جهان مفهومی

جهان تجربی

پروفایل اجتماعی چیست؟

پروفایل در لغت به معنی مشخصات است و در بررسی تأثیرات اجتماعی به فهرستی از اطلاعات دقیق میدانی که از مشاهده،

مصاحبه و تحلیل اسنادی جامع هی میزبان به دست می آید اطلاق م ی شود. برای تهیه ی پروفایل اجتماعی برای ارزیابی آثار

اجتماعی، از منابع اطلاعاتی مختلف استفاده م ی شود تا نحو هی شکل گیری و راه اندازی طرح فراهم آید. منابعی که برای تهیه

پروفایل از آن ها استفاده م ی شود معمولاً عبار تاند از اسناد، طرح ها، گزارش هایی که مجریان خود طر حها تهیه کرد هاند،

اطلاعات سرشمار یها، تاری خچه ی محل، عکس و مصاحبه با ساکنان و نیز با مجریان و کارکنان تأسیسات که برای مدتی

طولانی در آن محل سکونت دارند. به این ترتیب هر مطالعه ی موردی به شرح محل جغرافیایی طرح، برنامه ریزی سازمانی،

نحو هی آماد هسازی و ساخت و حمل مواد مورد نیاز طرح در طول زمان، تأثیرات بالقو های که انتظار م ی رود کار طرح بر آن

تأثیر بگذارد، وضعیت فعلی با توجه به عمل کرد این تأسیسات، ماهیت رابط هی میان مجریان تأسیسات و اجتماع میزبان و

(نقش ها و مسئولی تهای گوناگون نظارت م یپردازد) بکر و ونکلی، 1388

چاچوب مفهومی برای مثال

درباره تغییرات اجتماع

طرح برآورد پیامدهای

اجتماعی یک پروژه

اجرا

مقایسه

مورد ها

۱۱

شناخت ماهیت تجربی فرایند برآورد پیامدهای اجتماعی به ما کمک می‌کند تا پرسش‌هایی راجع به امکان بالقوه اجرای تحقیق در قالب خود فرآیند برآورد اجتماعی را مطرح کنیم. باید بدانیم که چه گونه و چه زمانی در برآورد پیامدهای اجتماعی

از پژوهش استفاده می‌شود. می‌توان به طور ساده مراحل زیر را در طراحی مدل ارزیابی پیامدهای اجتماعی در نظر گرفت:

1) تعیین محدوده

2) تهیه پروفایل

3) بررسی گزینه‌ها و برآورد اثرات

4) پیش‌بینی و برآورد تأثیرات

5) کنترل و نظارت

6) ارزیابی

تعیین محدوده²

مرحله ۱ تعیین محدوده مرحله‌های است که در آن به شناسایی مسائل کلیدی و افراد ذینفع و متغیرهایی که باید در پروفایل

توصیف/اندازه‌گیری شوند، پرداخته می‌شود. مشاوره خواستن اولیه از افراد مطلع، شناسایی اولیه تأثیرات و مناطق احتمالی

متأثر از پروژه نیز در این مرحله قرار می‌گیرند. اهمیت دیگر مرحله ۱ تعیین محدوده تعیین سطح احتمالی استفاده از داده‌های

مطالعات موردی تطبیقی در تحلیل است. تحلیل‌ها ابتدایی معمولاً بر اساس دانش عملی و تجربی تعیین حوزه است و باید

به شکل نظام‌مند بر اساس ادبیات موضوعی تحقیق تنظیم شوند.

تهیه پروفایل²

پروفایل به معنی شرح کلی و تحلیل بستر اجتماعی و روندهای تحقیق از جمله تحلیل داده‌های پای‌های است. از آن جا که

اجتماعات میزبان غالباً بیش از یک تأثیر اجتماعی را تجربه می‌کنند، تهیه پروفایل برای گردآوری اطلاعات در مورد یک طرح

جدید) مثلاً می‌تواند داده‌های مهمی راجع به این که رویدادهای پیشین چگونه بر منطقه تأثیر گذاشته‌اند، به دست دهد. از

این اطلاعات می‌توان در سایر برآوردهای تأثیرات اجتماعی استفاده کرد.

مرحله ۲ اجرا

مرحله ۳ طراحی

۱۲

بررسی گزینه‌ها و برآورد اثرات²

بررسی و مقایسه‌ی دیگر گزینه‌هایی که می‌توانند بر اجتماع در کنار طرح مورد نظر تأثیر بگذارند، سومین مرحله از برآورد

پیامدهای اجتماعی است. در این مرحله از اطلاعات متغیرهای اجتماعی دیگر به صورت تطبیقی استفاده می‌شود تا در شناسایی تأثیرات و تدوین سناریوهای دقیق تغییر از آنها کمک گرفته شود. به این ترتیب در این بخش ما تنها طرح و

تأثیرات آن را در نظر نمی‌گیریم بلکه برای تعیین یک سناریوی درست، متغیرهای دیگر) مانند آمارهای جمعیتی و تأثیرات

مراکز هنری و فرهنگی محلی دیگر (را نیز مورد توجه قرار می‌دهیم.

پی‌شبینی و برآورد تأثیرات^[2]

بعد از تعیین محدوده، تهیه‌ی پروفایل و برآورد گزینه‌های مختلف م‌یتوان به بررسی دقیق شبکه‌ها و زنجیرهای تأثیرات

ناشی از یک یا چند گزینه پرداخت و حتی برآورد احتمال و شدت آن‌ها را نیز مورد نظر قرار داد. از اطلاعات دیگر متغیرهای اجتماعی برای شناسایی شبکه‌های احتمالی مبتنی بر تجربیات یا محی‌طهای اجتماع مشابه و تدوین سناریوهای

دقیق تغییر استفاده می‌شود. به‌طور مثال اگر ما مطلع شویم که مرکز هنری و فرهنگی دیگری در محدوده جغرافیایی تحقیق

ما وجود دارد، دانستن شبکه اجتماعی که آن موارد به وجود آورده‌اند می‌تواند به ما در پیش‌بینی تأثیرات طرح مورد نظر

بهبتر یاری‌کنند.

کنترل) به منظور کاستن از عوارض منفی (و مدیریت^[2]

در این مرحله اطلاعاتی راجع به تأثیرات عملی کسب می‌شود تا اشتباهات مدل نظری تحقیق مشخص شود و فرصتی برای

اصلاح و مدیریت روند کار تحقیق پدید آید. داده‌های گردآوری شده به منظور مدیریت تغییر در یک مورد خاص، داده‌های

موارد تطبیقی مفیدی راجع به تأثیراتی که در عمل تجربه شده‌اند در اختیار محقق قرار می‌دهد.

برآورد و ارزیابی^[2]

آخرین مرحله مرور و بررسی دوره‌ای و گذشته‌نگر تأثیرات اجتماعی است. نگاه نظم‌مند به یک مورد در گذشته با استفاده از

کنترل داده‌ها یا سایر تحلی‌له‌ها، منبع ارزش‌شمندی برای موارد مشابه و آموختن از تجرب‌ه‌های دیگران است، هرچند معمولاً از

این فرصت استفاده نمی‌شود.

صحیح از جزئیات « مفهوم سازی » به این ترتیب باید گفت برای بررسی پیامدهای اجتماعی یک پروژه توسعه‌ای بعد از چیزی که قصد ارزیابی آن را داریم باید یک مدل درست نیز در مرحله بندی کار تحقیق طراحی شود. مرحله بعدی شاید شناخت دقیق تر از افراد ذینفع پروژه و به بیان دیگر دسته بندی آنها است. در ارزیابی تأثیرات اجتماعی شناخت دو مفهوم

اصلی اساس کار است :اجتماع میزبان و اجتماع منبع.

۱۳

اجتماع میزبان به ساکنان گروه‌های اجتماعی اشاره دارد که در یک منطقه جغرافیایی کاملاً نزدیک به طرح مورد نظر قرار

دارند. این اصطلاح تنها به آن دسته از ساکنانی محدود نمی‌شود که ممکن است تأثیرات مستقیم فیزیکی عملیات در چنین

طرح‌هایی) از قبیل صدا و بو (را تجربه کنند. بلکه شامل اعضای یک اجتماع منسجم به معنای اجتماعی آن م‌یشود که زمان

تصمیم‌گیری ساخت مجموع‌های فرهنگی و هنری وجود داشته است و همچنین وجود دارد و ممکن است تحت تأثیر به عکس شامل تمامی کسانی م‌یشود که پروژه یا « اجتماع منبع » مجموعه در محل قرار بگیرد یا تحت تأثیر آن نباشد. اما

سازه اجتماعی جدید را به وجود آورده اند. این دو اجتماع به وضوح منافع کاملاً متفاوتی دارند. البته ه میوشان یهایی در میان

مناف عشان نیز وجود دارد، به خصوص در مواردی که این پروژه درون یا نزدیک محی طهای شهری قرار دارد. پروژه ی توسعه ای از هر نوع که باشد، اعم از پروژه ی دفع زباله های شهری، ساخت بزرگراه، بازسازی پیاده رو ، احداث یک نیروگاه برق یا مجتمع فرهنگی و هنری، توجه به روحیات و ارز شهای افراد از اهمیت به سزایی برخوردار است. این مورد در مفهوم مسازی جزئیات در برآورد پیامدهای اجتماعی یک پروژه نیز مورد تأکید قرار گرفته بود. به همین دلیل این مورد را بار دیگر به عنوان رکن مهم پروفایل اجتماعی افراد جامعه میزبان مورد بررسی قرار می دهیم.

ارزش شهروندان در ارزیابی پیامدهای اجتماعی

از آن جا که نظر متخصصان راجع به ارز شهای زیست محیطی و پیامدهای آن م‌یتواند متفاوت با نظر شهروندان درباره وضعیت محیط زندگی شان باشد) مثلاً محل زندگی، کار یا تفریح شان (به این ترتیب فهم ارزش شهروندان از جایگاه ویژه ای

در ارزیابی تأثیرات اجتماعی برخوردار است. این نکته اغلب مورد غفلت قرار م‌یگیرد و در ادبیات برآورد پیامدهای اجتماعی اشاره های ناچیزی به آن م‌یشود.

ارزش های شهروندان را می توان از طریق مصاحبه های عمیق فردی با شهروندان پروفایل کرد. در ادامه یافت ههای مصاحب هها

به کمک یک پیمایش کمی بر روی نمون های معرف از جمعیت برآورد می شوند. ارزش های کلیدی گزینش شده در شکل

پروفایل ارزش های شهروندان ارائه می شود. این پروفایل اساس برآوردی را تشکیل می دهد که شقوق و گزین ههای انتخابی

مختلف هر پروژه بر اساس آن ها برآورد م‌یشوند. پروفایل ارزش های شهروندی را م‌یتوان به کمک متغیرهای کمی و کیفی

که در بخ شهای اولیه تحقیق تحلیل شده اند عملیاتی کرد.

از پروفایل ارزش شهروندان تا کنون در تحقیقات ارزیابی اجتماعی طرح هایی که بر محیط زیست تأثیر داشت هاند استفاده

فرودنبرگ (1986) ، تیلور و همکارا ناش . « شده است اما منطقی استفاده از آن در ارزیابی دیگر طرح ها نیز ضروری است

از جمله کارشناسانی هستند که در این زمینه خطوط اصلی را ترسیم کرده اند) بکر و (1995) « و بارج و ونکلی (1995)

ونکلی، (1388 نیاز به در نظر گرفتن تفاوت های برداشت های عموم مردم و متخصصان از مسائل فرهنگی و هنری، و نیز

فقدان تکنی کهای خاص برای این کار عامل مهمی برای تدوین برآورد ارز شهای شهروندان است. مسأله ی اصلی برآورد

ارزش های شهروندان، تغییراتی است که یک اقدام برنامه ریزی شده در زندگی مردم متأثر از آن اقدام ایجاد می کند و توصیف

این تغییر باید از منظر کسانی که متأثر از آن هستند صورت بگیرد. به این ترتیب برآورد ارزش شهروندان اساساً ابزاری برای

گنجاندن اهمیتی که افراد برای ویژگی های هنری و فرهنگی خاص قائل هستند در یک برآورد پیامدهای اجتماعی است. در اینجا داور یهای ارزشی است که افراد درباره ی کیفیت محیط زندگی و ویژگی یهای آن به « ارزش شهروندان » منظور از

«شهروندان » عمل می آورند. محیط زندگی متشکل از حوز های است که افراد در آن زندگی، کار و تفریح می کنند. منظور از

تمامی ساکنان و دیگر کاربران یک منطقه است که بالقوه در معرض تأثیرات یک اقدام آگاهانه و عمدی قرار دارند. به این انتخاب شده است که نشان گر این نکته است که سطح تحلیل فردی است و ربطی به تابعیت و ملیت « شهروند » دلیل واژه

ندارد.

برآورد ارزش شهروندان مسائل ثابت و اسنادی درباره ی آن ها مانند جمعیت، سن و جنسیت را اندازه گیری نمی کند و

همچنین ابزاری برای کند و کاو در ترجیحات یا دیدگاه های شهروندان راجع به طرح های یا پروژه هها نیست. این روش نگرش اجتماعی نسبت به پیامدهای آتی پروژه ها یا میزان پذیرش، یا مقاومت در برابر اقدامات عامدانه آگاهانه را اندازه گیری

نمی کند بلکه وسیله ای است تا پیامد داور یهای شهروندان نسبت به کیفیت محیط زندگی شان را اندازه گیری کند و چارچوبی

برای برآورد تأثیرات گزینه های مختلف یک پروژه بر محیط زیست افراد ارائه کند.

برآورد ارزش های شهروندان مبتنی بر سه اصل است:

1-تصمیم گیری راجع به آن چه که در محیط زیست اهمیت دارد و آنچه که در قالب برآورد پیامدهای زیست محیطی مورد

مطالعه قرار می گیرد، باید بر پایه ی جهت گیری ارزش های آشکار و صریح باشد. این ارزش ها نباید صرفاً به متخصصان تعلق داشته باشند. اجتماعات محلی دانش و اطلاعات مهم در اختیار دارند که مبتنی بر کاربرد و تجربیات آنها از محیط زیست محلی و مشاهداتشان از عمل کرد تأسیسات و زیر ساختها است. باید عقلانیت زیسته آنها را نه تنها از طریق مشارکت دادن عموم در طراحی پروژه و فرایند برآورد پیامدهای اجتماعی بلکه به منزله معیاری مجزا در سند نهایی استفاده کرد که راه های جایگزین پیش رو را شرح داده، مقایسه و برآورد می کند.

2-گنجاندن ارزش شهروندان در فرآیند برآورد پیامدهای اجتماعی. افزودن برآورد ارزش شهروندان به پیامدهای اجتماعی بیان عقلانیت تصمیم گیری را تقویت می کند.

3-بهبترین شکل بازتاب ارزش های شهروندان زمانی است که رویکرد به کار گرفته شده در تحقیق شناخت مبسوطی از معنای زندگی از نظر خود شهروندان در اختیارمان قرار دهد. این مستلزم رویکردی پژوهشی است که در طول فرآیند گردآوری و تحلیل داده ها به تجربیات شهروندان در خصوص محیط زندگی شان احترام بگذارد.

۱۵

پس از تکمیل مطالعه برآورد ارزش های شهروندان باید نتایج به دست آمده با برآورد پیامدهای زیست محیطی یا دیگر اسناد

برآورد خط مشی ها تلفیق شود. یک راه برای تلفیق نتایج برآورد ارزش های شهروندان گزارش نویسی آن در قالب یک سناریو است که از مراحل چندگانه تشکیل می شود. به این ترتیب می توان سناریو نویسی را به ترتیب بعد از مفهوم سازی،

مدل سازی و برآورد ارزش شهروندان قرار داد. مراحل سناریو نویسی به این ترتیب است.

مرحله ی اول: مقدمات

مرحله اول کندوکاو مختصری است برای شناسایی منطقه تأثیرپذیری احتمالی، منطقه جغرافیایی که پیامدهای احتمالی در آن

رخ خواهد داد. همچنین باید با گروه های شهروندانی که بالقوه در معرض تأثیر پروژه قرار دارند نیز آشنایی پیدا کرد.

مرحله ی دوم: شناسایی ارزش های کلیدی

هد فهای اصلی مرحله دوم عبارتند از: الف) مطالعه شرایط پایه ای منطقه مورد مطالعه) به طور مثال دلایل ساکنان، مسافران

و کارگران محدوده جغرافیایی تحقیق از بودن در محل، نظر آنها درباره کیفیت امکانات فرهنگی و رفاهی در منطقه؛ ب)

گردآوری داده هایی که روابط خاص آن منطقه میان شهروندان با محیط زندگی شان را نشان م دهد؛ پ) شناسایی ارزش شهای

زیست محیطی که از سوی شهروندان مرتبط و مربوط به شمار آمد هاند. این اطلاعات پایه تدوین پروفایل اولیه را تشکیل

م ی دهند. داده ها از طریق مصاحبه با شهروندان گردآوری م ی شود. ساکنان، مسافران هر روزه، کارگران و توریست ها از جمله

کسانی هستند که باید در دامنه مصاحبه قرار گیرند.

مرحله ی سوم: تدوین پروفایل ارزش های یک شهروند

در مرحله سوم پروفایل اولیه به قالب ماتریس برآورد نهایی یا پروفایل ارزش شهای شهروندان در م ی آید. این پروفایل نمایا نگر اهمیت مسائل زیست محیطی، فرهنگی، آموزشی و اجتماعی از نظر شهروندان است. داده ها از طریق یک پیمایش

کمی گردآوری م ی شوند و معمولا از طریق پیمایش پستی و بر اساس نمونه ای تصادفی از جمعیتی که بالقوه در معرض پیامدها قرار دارند، انتخاب می شوند.

مرحله ی چهارم: مشخص کردن تأثیرات گزینه های بدیل

در مرحله چهارم محقق ارزش های کلیدی را به معیارهای برآورد بدل می کند. آنچه که به دست می آید یک طرح کلی از

منظر شهروندان درباره پیامدهای بالقوه گزینه های مختلف بر محیط زندگی شان است. این مرحله از سه جزء اصلی تشکیل

شده است: الف) ترجمه و تبدیل ارزش های کلیدی به معیارهای برآورد؛ ب) عملیاتی کردن معیارهای برآورد به وسیله

۱۶

شناسایی متغیرهای کمی و یا کیفی و شناسایی منابع داده ها؛ پ) تعیین اهمیت پیامدها برای هر معیار و ت) ارائه توصیه برای

ترمیم و یا جبران خسارت.

مرحله ی پیگیری: تلفیق برآورد ارزش شهای شهروندان در گزارش پیامدهای برنامه های اجتماعی

نتایج برآورد ارزش های شهروندان باید در گزارش نهایی پیامدهای اجتماعی گنجانده شود. به چهار روش این امر صورت می گیرد:

(1) ارائه مستقل نتایج کامل برآورد ارزش های شهروندان

(2) برآورد ارزش شهروندان به منزله بخشی از گزارش اصلی و تحت عنوان محیط زندگی

(3) تدوین یک سناریو ارزشهای شهروندان. در این روش نتایج مطالعه به منزله درون داده برای تحلیل چندمعیاری که بر

روی ماتریس برآورد کلی اعمال شده به کار گرفته می شوند.

(4) اطلاعات پروفایل ارزش های شهروندان برای شرح و تفسیر کلیه فهرست های پیامدهایی که توسط سایر منابع تهیه شده اند

جم عبندی

برآوردهای پیامدهای اجتماعی در دوره معاصر با هدف اطمینان حاصل کردن از پیشروی درست ساز و کار پروژه ههای توسعه ای انجام می شوند. به این ترتیب با ارزیابی مداخلات احتمالی بیرونی و درونی تلاش می شود تا انجام پروژه بی شترین

(منافع و ک مترین هزینه ها را در بر داشته باشد. اگر چه ارزیابی پیامدهای اجتماعی بیشتر سا لهای عمر خود) تقریباً نیم قرن 2

به عنوان روشی برای کاهش تبعات منفی پروژه های اقتصادی به کار رفته است، اما امروزه این پدیده در برآورد پیامدهای اجتماعی تقریباً هر پروژه توسعه ای از سوی مدیران شهری و دولت های صورت می یگیرد چرا که هزینه های پروژه هها بیش از

هر کسی بر اجتماع میزبان تحمیل می شوند. به این ترتیب بر اساس نتایج برآورد پیامد اجتماعی یک پروژه می توان اقداماتی

برای تسکین و تخفیف مشکلات به وجود آمده به عمل آورد و برنامه توسعه را دوباره طراحی کرد تا صدمات به ک مترین میزان کاهش و فواید آن به بالاترین حد ممکن افزایش پیدا کند.

برآورد پیامدهای اجتماعی پروژه های توسعه ای را نمی توان در چهارچوب مدل مشخص و ثابتی قرار داد که در هر موقعیت و با خصوصیات جامعه میزبان هر ناحیه ای هم خوانی داشته باشد. در واقع چون در برآورد پیامد با بعد اجتماعی سر و کار داریم نمی توان به طور نظام مند لیستی از مراحل کار و جزئیات کیفی را تنظیم کرد چرا که هر متغیر می تواند به

۲ در واقع اگر تاریخ اهمیت دادن به ارزیابی تاثیرات اجتماعی در قانون سیاست های زیست محیطی آمریکا را مرجع قرار دهیم (۱۹۶۹) (این زمان به ه ۴۲ سال می رسد.

۱۷

تنهایی یا در کنار دیگر متغیرها در یک جامعه خاص تاثیرات متفاوتی را به وجود آورد. در نهایت مدلی کلی که می توان گفت در بیشتر روش ها اعمال شده است، به صورت زیر است:

مفهوم سازی [۱]

مدل سازی [۲]

برآورد ارزش شهروندان [۳]

سناریو سازی [۴]

حال که ویژگی های کلی کار بر روی یک پروژه توسعه ای) در حوزه برآورد پیامد اجتماعی آن (مورد بررسی قرار گرفت،

گام بعدی بحث کردن در مورد مجتمع غدیر به عنوان یک مجتمع فرهنگی هنری است. چرا که در تمام مراحل بر شمرده در

این فصل، خصوصاً مفهوم سازی و برآورد ارزش شهروندان، نیاز است که جزئیات در غالب اهداف آموزشی و ترویجی فرهنگی و هنری مجتمع بحث شود.

فصل 2

برآورد پیامدهای اجتماعی مجتمع غدیر به مثابه یک مرکز هنری

۱۹

مقدمه

تحقیق حاضر در نظر دارد با مرور اندک منابع موجود در حوزه معرفی و ارزیابی تاثیرات فعالیتهای هنری و فرهنگی تصویری شفا فتر از مفهوم سازی و برآورد ارزش جامعه میزبان و در نهایت مدلسازی برآورد پیامدهای اجتماعی مجتمع غدیر بردارد.

این بخش ابتدا به معنای مفهوم هنر در ذهن مردم یک جامعه و تاثیر آن بر منافع اقتصادی و فرهنگی آنها می پردازد. در

واقع ایده اصلی این است که بر اساس تعریفی که از هنر در جامعه وجود دارد می توان تاثیر آن را بر اجتماعات دریافت. به

این ترتیب پرسش اصلی این است که هنر چیست و آیا به شکلی فردی و شخصی معنی می یابد یا ماهیتی اجتماعی و تعاملی دارد؟

در گام بعدی این بخش به تاثیری که شرکت در فعالیتهای هنری می تواند بر افراد یک جامعه بگذارد، می پردازد. و در ادامه به مکانیسمهای تاثیر هنر بر زندگی فردی و اجتماعی سنجیده می شود. در نهایت مجتمع غدیر و شباهتها و تفاوت های آن با یک مجتمع هنری صرف بحث خواهد شد.

۲۰

هنر چیست؟

از آنجا که تنوع استفاده کننده و بحث کنندگان درباره هنر زیاد است به تبع نمی توان مفهوم مشترکی که مورد توافق تمام

(2002 دو گروه را از مهم ترین گروه های « (مبانی فلسفه هنر « گروه ها از هنر است دریافت. آن شپرد در کتاب خود با عنوان

درگیر در تعریف هنر دسته بندی م یکنند:

1. فلاسفه، که در خصوص شناخت هنر و ارای هی تفسیری از آن به صورت عام و کلی به مباحث نظری و ارایه ی تئوری

و

سبک شناسی در مورد آن م یپردازند.

2. هنرمندان و منتقدان، که همیشه سعی می کنند به هنر به صورت موردی و در مصادیق خاص و منحصر به فرد بپردازند.

و از ویژگی های عامی که همه برای هنر نام می برند، « هنر زیبایی است : « در حوزه زیبایی شناسی عده ای معتقدند که

زیبایی هر چیزی است که آدم را به خود جذب « . هر چیز که ساخته ی آدمی و زیبا باشد « یا « ویژگی زیبایی آن است»

م یکند و انسان خواهان تکرار دیدن یا شنیدن آن است. زشتی در مقابل زیبایی، زشت هر چیزی است که از دیدن دوباره ی

آن دوری می کنیم و کراهت داریم. اما اشکال این تعریف به تعبیر شپرد این است که تمام ماهیت و چیستی هنر را به واکنش مخاطب واگذار می کند. واکنش مخاطب موضوع مهمی است، اما تنها عامل ارزش گذاری یک اثر هنری نیست. گروهی دیگر معتقدند که هنر هر آن چیزی است که وسیله ی پالایش، والایی و اعتلای روح آدمی بشود؛ یعنی هنر را صرفاً هنر اخلا فگرا می دانند و هنر خود را هنری می دانند که به اثر گذاری های مثبت اجتماعی، اخلاقی، آموزشی، تربیتی و

جانب داری م یکند. اشکال این تعریف نیز این است که « هنر برای اجتماع ... » منجر شود. طرفداران این نظریه از شعار

اخلاقیات و مسایل اجتماعی در هم هی هنرها به یک اندازه کاربرد ندارد که بتوان از آن به عنوان یک معیار جامع برای سنجش آثار هنری استفاده کرد. مثلاً در شعر یا رمان یا سینما، میزان اخلاق گرایی با هنری مثل خط یا معرق بسیار متفاوت است.

تعریف دیگری از هنر وجود دارد که می گوید: هنر نسخه برداری از اصل طبیعت است و هر چه در طبیعت وجود دارد، م بتواند در هنر هم مصداق داشته و ارزشمند باشد. مثلاً هوای و هوس، هوای نفس، میل به جنایت و خو نریزی و دیگر صفات زشت و ناپسند چون وجود دارند، م بتوانند آزادانه به تصویر کشیده شوند و عیناً مثل یک هنر مقدس قابل احترام و

تحسین باشند، چون آینه ی تمام نمای حقیقت و واقعیت ها هستند. تعریف چهارم م یگوید: هنر بیان احساس و عاطفه ی آدمی و برداشت او از زندگی و جهان هستی است.

اشکال کلی هی این تعاریف این است که یک وجه یا صفت از هنر را در نظر م یگیرند و از باقی مسایل چشم پوشی م یکند. هنر در واقع ترکیبی از تمام این معانی است و تعریفی عام را شامل می شود. به این ترتیب به نظر می رسد که در

۲۱

برآورد پیامدهای اجتماعی هنر بر مردم باید هر چهار تعریف را مد نظر قرار داد. برای فهم بهتر هنر بهتر است فعالیت های

هنری، تاثیرات هنر و همچنین معنای اجتماعی که هنر بر آن تاثیر می گذارد نیز درک شود. فعالی تهای هنری کدامند؟

پروژه های تحقیقی مختلف که درباره هنر انجام شد هاند به ندرت تعریف مشترکی از هنر داشته اند و گاهی حتی برخی تحقیقات از فعالیت ها و مراکز گوناگون، مانند اپراها، مراکز فرهنگی محلی، اجتماعات و برنامه های ورزشی به عنوان هنر یاد

کرده اند. وجوه زیادی در راستای تعاریفی که از هنر وجود دارد باید به طور خاص مورد نظر قرار گیرد:

ژانر یا شکل هنری) اینکه آیا فعالیت نقاشی است یا آواز است؟ (

زمان) دوره زمانی فعالیت و مشارکت هنری؟ (

مکان) جایی که فعالیت یا نمایش اجرا م یشود؟ (

گروه مشارک تکننده) اینکه آیا فعالیت به تنهایی انجام م یشود یا در گروه کوچک یا گرو ههای بزرگتر انجام م یشود؟ (

نوع و کانال انتقالی) آیا هنر به طور زنده، ضبط شده یا وب سایتی ارائه م یشود؟ (

نوع مشارکت) آیا مشارکت در هنر به طور فعالانه و به شکل سازنده اثر است یا داوطلبانه سازمانی است یا اینکه مشارکت [?]

(2002)، در قالب مخاطب صورت م یگیرد) (گتزرکوف³

اثرات هنر

برای اینکه اثرات هنر ارزیابی شوند لازم است ابتدا مفهومی که از "هنر" در نظر گرفته شده است مشخص شود) به طور مثال

از یک برنامه هنرستان انتظار نم یروود که بر اقتصاد شهر تاثیر بگذارد. (همچنین باید ابعاد دیگری از مفهوم هنر را نیز در نظر

گرفت مثلا اینکه هنر تاثیرش فردی است، بر موسسه یا سازمان است، بر اجتماعات است یا بر اقتصاد. همچنین باید دید که

آیا اثر مستقیم دارد یا غیرمستقیم، آیا اثرش کوتاه مدت است یا بلند مدت، آیا آثارش اجتماعی، فرهنگی، روانی، اقتصادی،

است؟

اجتماعی که هنر بر آن تاثیر م یگذارد

اجتماع را م یتوان از نقطه نظرات متفاوتی معنی کرد: به عنوان یک منطقه جغرافیایی، به عنوان یکی منطقه ی شهری، به عنوان

یک محله و یا گروه قومی. به طور کل محققان از دو معیار برای تعریف اجتماع استفاده می کنند:

1. نزدیکی از روی خویشی و دوستی

2. نزدیکی از روی عضویت در گروه

3 Joshua Guetzkow

۲۲

با استفاده از تعریف اول محققان اجتماع را از نظر نزدیکی مردم به هم تعریف می کنند و مفاهیمی چون محله، مدرسه و شهر

معمولا از اصطلاح "گروه های (SIAP) را در نظر می گیرند. به طور مثال در ارزیابی تاثیرات اجتماعی پروژ ههای هنری تعریف م یشود، و « محله » استفاده می شود. در این نوع مفهوم سازی اجتماع به عنوان قسمتی از ('block group) "بلوکه

همچنین از اصطلاحاتی که به طور تاریخی نهادینه شد هاند و به شکل گسترده ای به عنوان محله شناخته می شوند مانند

در شیکاگو استفاده می شود) استرن، « (south side) 2001 سوت ساید « در فیلیپین یا « (Germantown) جرمن توان »

به نقل از گتزرکوف، (2002 روش دیگر در تعریف اجتماع این است که آن را محدود به یک منطقه کنیم و با آن مانند یک

ناحیه شهری برخورد کنیم) کیویی، 1980 و 1982 به نقل از گتزرکوف، (2002 باید گفت این نوع مفهوم سازی از اجتماع

بیشتر در برآورد تاثیرات اقتصادی اجتماع بر هنر به کار می رود.

روش دیگر هم در مفهو مسازی اجتماع این است که عضویت افراد در یک گروه را مد نظر قرار دهیم و نه محل سکونت شهری یا تاریخی فرد را. در این نوع تعریف مردم بر اساس ریشه های نژادی، قومیتی، ملیت، جنسیت و شغل دسته بندی

م میشوند.

اینکه محققان با چه روشی به دسته بندی مردم در قالب اجتماع م پردازند نیز به دو شیوه است. اولین روش این است که

محقق خود و بر اساس معیارهای خود فردی را عضو یک اجتماع بداند و دوم اینکه به معرفی فرد از خود بسنده کند. محقق

م میتواند از هر دو روش نیز استفاده کند.

هنر و تاثیرات فردی و اجتماعی

منتشر کرد که این کتاب را می توان جز اولین کارهای علمی درباره « استفاده یا تزیین » مترسو 4 در سال 1997 کتابی با نام

تاثیرات هنر بر اجتماع در دنیا دانست. مترسو این کتاب را با دو هدف نگاشته است:

1- ارزیابی تاثیر اجتماعی هنر بر مشارکت کنندگان مبتدی در کلاسهای هنری

2- شناسایی روشهای مفید و قابل اعتماد ارزیابی اجتماعی هنر

ارزش کار او از این جهت قابل توجه است که راهی سخت در تجربه روش های مختلف تحقیق برای ارزیابی مراکز هنری را

پیمود و نتایج خود را اعلام کرد. پرسش نامه، مصاحبه، گروه های بحث به صورت رسمی و غیررسمی، مشاهده مشارکتی،

گروه های مشاهده و تکنیک پیمایشی از جمله روش های او بوده است. البته او معتقد است که هیچ کدام از این روشها به

تنهایی نتایج رضای بخشی نداشتند. اما هر روش به درک بعدهایی از موضوع کمک م یکنند.

4 François Matarasso

5 USE OR ORNAMENT

۲۳

مهمترین نتایج تحقیق مترسو از این قرار بوده اند:

شرکت در فعالیت های هنری مزایای اجتماعی به ارمغان م یآورد².

اثرات اجتماعی هنر، پیچیده ولی قابل درک و فهم است³.

اثرات اجتماعی هنر، می تواند ارزیابی شود و مورد برنامه ریزی قرار بگیرد⁴.

در این تحقیق ارزیابی تاثیر اجتماعی مشارکت در هنر به شش قسمت تقسیم شده است؛ البته واضح است که این قسمت ها

در بعضی نقاط ه میوشانی دارند.

1. پیشرفت فردی

مشارکت در هنر تاثیر قابل توجهی در اعتماد به نفس افراد مشارکت کننده دارد. بسیاری از شرک تکنندگان در یک گروه

هنری، به مشارکت در فعالیتهای دیگر و آموزش حرفه های دیگر تشویق م میشوند و به آن ها روی م یآورند.

شرکت کنندگان در فعالیت های هنری کنترل بی شتری بر روی زندگی خود بدست می آورند. کارگروه های هنری فرصتی

ایجاد م یکنند تا افراد به حقوق و مسئولیتهای اجتماع یشان فکر کنند. اکثر شرک کنندگان مهارتهای اجتماعی و عملی

بدست می آورند که خودشان اذعان دارند این مهارت‌ها در زندگی آنها نقش مثبتی داشته است. معلمان فواید آموزش ش‌های

هنری را رشد، دانش زبانی، خلاقیت و مهارت‌های اجتماعی ارزیابی کرده اند. این تحقیق نشان داد در میان شرکت کنندگان بزرگ سال:

84 درصد احساس اعتماد به نفس بیشتری در مورد آنچه م‌یتوانند انجام دهند پیدا کردند. .

37 درصد تصمیم گرفتند یک دوره ی جدید را آموزش ببینند. .

80 درصد مهارت‌های جدید در رابطه با مشارکت کردن آموختند. .

2. انسجام اجتماعی

مشارکت در پروژه‌های هنری از طرق مختلف به تقویت انسجام اجتماعی کمک م‌یکند. در ابتدایی ترین سطح، این پروژه‌ها

افراد را کنار یک دیگر جمع می کند، و فضایی ب‌ی‌طرف که در آن دوست ی‌ها شکل م‌ی‌گیرد، فراهم می کند. در این فضا افراد به

مشارکت و همکاری با یکدیگر تشویق م‌یشوند، بعضی از پروژه‌های هنری، به افزایش درک شرکت کنندگان از خرده فرهنگ‌های مختلف کمک م‌یکند. همچنین هنر ابزار مهمی است که سال خوردگان و جوانان را دور هم جمع م‌یکند و شکاف‌های نسلی را تعدیل م‌یبخشد. تحقیقات نشان داده اند که پروژه‌های هنری امنیت محل‌ها را بالا م‌ی‌برند و باعث کاهش

جرم در منطقه م‌یشوند. در زمین‌هی ارتقاء انسجام اجتماعی، پروژه‌های هنری تأثیرات زیر را داشت هاند:

91 درصد از افراد شرکت کننده، دوستان جدیدی پیدا کرده اند. .

۲۴

54 درصد در رابطه با خرده فرهنگ‌های دیگر، مطالب جدیدی آموخت هاند. .

84 درصد در زندگی با مسائل جدید و علاقی ه‌مند ی‌های جدیدی آشنا شد هاند. .

3. توانمندسازی و خودمختاری در جامعه

شرکت کردن در پروژه‌های هنری محلی، یک راه مناسب برای مشارکت در فعالی‌تهای جامعه است. شرکت در پروژه‌های

هنری منجر به ایجاد مهارت و گروه‌های سازماندهی شده م‌یشود به طوری که این مهارت‌ها م‌یتوانند در پروژه‌های دیگر

محلی نیز مفید واقع شوند. همچنین شرکت در این پروژه‌ها به افراد کمک می کند تا آنها کنترل بی‌شتر و توان‌مندی بالاتری

در زندگی خود داشته باشند.

برنامه‌های هنری از طرف دیگر باعث همکاری و تعامل بین گروه‌های غیردولتی و سازمان‌های دولتی م‌یشوند که در نتیجه

افراد نقش فعال‌تری در جامعه پیدا م‌یکنند.

این پروژه‌ها به افراد کمک م‌یکند تا آنها کنترل بی‌شتری و توان‌مندی بالاتری در زندگی خود داشته باشند. این برنامه‌ها از

طرف دیگر باعث همکاری و تعامل بین گروه‌های غیردولتی و سازمان‌های دولتی م‌یشوند و در نتیجه افراد نقش فعال‌تری

در جامعه پیدا می‌کنند. این پروژه‌ها شهروندان فعال‌تر، محیط دموکرات‌تر و گروه‌های سازماندهی خودمختار و توانای محلی

ایجاد می‌کنند. نتایج نشان داده است که:

86 درصد از افراد شرکت‌کننده، تمایل داشته‌اند در پروژه‌های بعدی نقش و مسئولیت بی‌شتری داشته باشند.

21 درصد، حس آگاهی جدیدی نسبت به حقوق اجتماعی خود آموخت‌هاند.

4. هویت محل‌های

شرکت فعال در پروژه‌های هنری، نقش مهمی در حفظ جش نه‌های محلی و فرهنگی و سنتی دارد. در محل‌های تازه تأسیس،

این پروژه‌های هنری به اقشاری که در حاشیه ماند‌ه‌اند، کمک می‌کند که هویت خود را باز یابند. شرکت در پروژه‌های هنری،

افراد را تشویق می‌کند که در حفظ محیط زیست محله‌ی خود مشارکت کنند و حس بهتری نسبت به جایی که در آن زندگی

می‌کنند، داشته باشند. مطالعه‌ی فوق نشان داده است که:

40 درصد افراد شرکت‌کننده، احساس مثبت بیشتری نسبت به جایی که در آن زندگی می‌کنند بدست آورده‌اند.

63 درصد افراد شرکت‌کننده، مایل هستند که در پروژه‌های محلی فعالیت داشته باشند و کمک کنند.

5. خلاقیت و تحلیل

شرکت در پروژه‌های هنری، تاثیر مهمی در رشد خلاقیت افراد دارد. این پروژه‌ها به افراد کمک می‌کند که در کارهای تخصصی خود نیز موفق‌تر و خلاق‌تر شوند. این مطالعه نشان داد که:

۲۵

86 درصد از شرکت‌کنندگان سعی کرده‌اند کارهای جدیدی که قبلاً انجام نداده بودند، انجام دهند.

49 درصد اذعان داشتند که بعضی از تفکرها و ایده‌های آنان عوض شده است.

81 درصد شرکت‌کنندگان، خلاق بودن را عنصر مهمی برای خود می‌دانستند.

6. بهداشت و رفاه

شواهد قابل توجهی وجود دارد که شرکت‌کنندگان در پروژه‌های هنری، بهداشت روانی بهتری پیدا کرده‌اند. این پروژه‌ها از

افراد آسیب‌پذیر و افراد در حاشیه ماند‌ه، حمایت می‌کنند و باعث ارتقاء حس مثبت آن‌ها از خوشان می‌شود. افراد از درگیر

بودن در پروژه‌های هنری لذت می‌برند و این فعالیت‌ها باعث افزایش کیفیت زندگی و افزایش رضایت از زندگی در آن‌ها

می‌شود. این مطالعه نشان داده است که:

52 درصد از شرکت‌کنندگان احساس می‌کنند سال‌ها م‌تر و شاداب‌تر شده‌اند.

73 درصد از افراد خود را شادتر از قبل می‌دانند.

می‌توان نوع دریاف‌تهای مترسو در دسته بندی بالا را در قالب مزایای فرد و اجتماعی به این ترتیب دسته بندی کرد. در بعد

فردی فعالیت‌های هنری، خصوصیات زیر را ارتقا می‌دهد:

1. اعتماد به نفس و خودپنداری مثبت

2. توانایی نزدیک شدن به خود ایده آل

3. علاقه و اعتماد به نفس در انجام کارهای هنری
4. آشنایی با حقوق و مسئولیت
5. پیشرفت تحصیلی و آموزشی کودکان
6. استقبال بزرگ سالان از فرصت های آموزشی جدید
7. مهارت های جدید و تجرب ههای کاری
8. موقعیت شغلی
9. مهارت های هنری
10. مدارا
11. افتخار به فرهنگ و سنت محلی
12. حس بهتر به محیط زندگی
13. کیفیت زندگی افراد ناتوان جسمی

۲۶

ه مچنین در بعد فردی، فعالیت های هنری، فرد را به فعالی تنها و ویژگی یها تشویق م یکنند:

1. مدیریت پروژ ههای محلی
  2. کنترل بیشتر بر زندگی شخصی
  3. ایجاد یک گروه سازماندهی شده اجتماعی
  4. داشتن بینش سیاسی و اجتماعی
  5. بهبود تفکر افراد درباره گروه های حاشیه ای
  6. بهبود تفکر افراد درباره نهاد های دولتی
  7. ایجاد یک منبع منحصر به فرد و گسترده از لذت را برای افراد
- همچنین مشارکت در فعالی تهای هنری به مجرمان و قربانیان جرم ها کمک م یکنند تا مسیر و راهی برای بازسازی و خودیابی و ترمیم خود پیدا کنند.
- در بعد اجتماعی نیز تاثیرات زیر پیش بینی می شوند:
1. مشارکت در فعالی تهای اجتماعی را گسترش م یدهد.
  2. شبکه ههای اجتماعی و جامعه پذیری را توسعه م یدهد.
  3. فضایی برای درک خرده فرهنگ ها و دوستی افراد به وجود می آورد.
  4. به افراد کمک می کند که دوستان جدیدی پیدا کنند و بدین ترتیب انزوای اجتماعی را کاهش می دهد.
  5. همکاری و دوست یهایی بین خرده فرهنگ های مختلف ایجاد م یکنند.
  6. به مشارکت در جامعه اعتبار م ببخشد.
  7. روابط بین نسلی را افزایش و توسعه می دهد.
  8. تسهیلاتی جهت مشاوره برای افراد ایجاد می کند.
  9. همکاری و شبکه اجتماعی را تقویت می کند.
  10. به حس تعلق و مشارکت افراد کمک م یکنند.
  11. مشارکت شهروندان در برنامه های بهبود محیط زیست را افزایش م یدهد.
  12. فاصل هی بین تولید کننده و مصرف کننده را از بین می برد.
  13. عملکرد حرفه ای در بخش دولتی و داوطلبانه را غنی م یکنند.

۲۷

14. به گروه های اجتماعی کمک م یکنند تا بینش خود را غنی کنند.

15. وسیله ی موثری برای آموز شهای بهداشتی است.

درک هنر در اجتماعات بررسی شد اما هنوز مکانیسم های تاثیر هنر بر فرد و جامعه بر ما پوشیده است. جاشوا کتزکوف⁶

با تحلیل مکانیسم مه های تأثیر هنر بر اجتماع پرداخته « چه گونه هنر بر اجتماعات تاثیر م یگذارد (2002 » در تحقیقی با عنوان)

(است. او نیز در مدل پیش نهادی خود سه جنبه ی هنر که پیش از مورد توجه قرار داده شده بود را در نظر گرفته است: 1:

دخالت مستقیم در سازما نه های هنری، (2) مشارکت در امر هنر به عنوان یک مخاطب، (3) تشکیل سازما نه های هنری در جامعه.

Joshua Guetzkow⁶

۲۸

مکانیسم های تأثیر هنر

فردی اجتماعی

مادی/سلامت

شناختی/

روانی

درون فردی اقتصادی فرهنگی اجتماعی

دخالت

مستقیم

تشکیل

پیوندهای درون

شخصی

افزایش حس

اثر بخشی فردی

و عزت نفس

تشکیل شبکه های

اجتماعی

حقوق برای

استخدام شده ها

افزایش حس

هویت و

اثر بخشی

جمعی

تشکیل سرمایه اجتماعی

از طریق مردمی که به

سازما نه های هنری مرتبط

م یشوند و مشارکت

م یکنند

مشارکت به

مثابه مخاطب

افزایش فرصت

برای لذت بردن
افزایش سرمایه
فرهنگی
افزایش تحمل
دیگران
مردمی که برای
دیدار از آثار
هنری یا
مشارکت هنری
هزینه م یکنند
ایجاد هویت
وغرور
اجتماعی
مردمی دور هم م یآیند که
شاید هیچ طور دیگری
نمی توانستند یکدیگر را
ملاقات کنند
تشکیل
سازمان هنری
افزایش فرصت
و میل فردی
برای شرکت در
برنامه های هنری
افزایش میل افراد
اجتماع برای
مشارکت در
برنامه های هنری
و فعالیت هایی
مثل توریست و
تجارت
بهبود تصاویر
و وضعیت
اجتماع
ارتقای تنوع فرهنگی
محلی

باید توجه داشت که هر یک از این تاثیرات از اجتماعی تا اجتماع دیگر تفاوت دارند و عملاً وقتی از این مدل در ارزیابی یک مرکز هنری استفاده شود احتمال اینکه بخ شهایی از آن جواب ندهد یا بخ شهایی به آن اضافه شود هم وجود دارد .
نمی
توان یک مدل فرضی کوچک را به ارزیابی تاثیرات اجتماعی هنر در هر مرکزی تعمیم داد . کتزکوف نیز این نکته را مورد نظر

نام م ببرد و معتقد است که ارتباط دادن نتایج تحلیل های کوچک « مساله تجميع » قرار داده است. او از این نکته به عنوان

مقیاس به تحلیل های بزرگ مقیاس غلط است. به طور مثال بررسی تاثیر هنر بر افراد بررسی می شود اما این هنر حتی اگر در

سطح فردی هم اثر بگذارد آغازی برای ایجاد سازما نها و تی مه های هنری است. چگونه م بتوان سطح کلان را تبیین کرد؟ البته او راه حل هایی هم برای حل این مشکل پیش بینی م یکنند. به طور مثال ای نکه می توان در یک جامع هی آماری از

درصد فعالی ته های فردی و سازمانی صحبت کرد و آن ها را مورد مقایسه قرار داد. یا اینکه افراد و سازما نها در برنام ه های هنری شرکت م یکنند که از طریق ایجاد کالاهای عمومی بر اجتماع تاثیر می گذارند.

۲۹

از دیگر مسائلی که سد راه ارزیابی تاثیر هنر بر اجتماع ذکر شده، مشکلات انتخاب نمونه و انحرافات که تحقیق دچار آن به عنوان مثال نتایج تحقیقی «. ارتباط علت و معلولی نیست » م یشود است. مثلا در تحقیق در حوزه توریسم گفته می شود که

نشان داده است افرادی که برنامه های هنری مشارکت دارند سلامت تر و شادترند و از سرمای هی اجتماعی بالاتری برخوردارند. آیا این به این معنی است که هنر آن ها را سال متر و شادتر کرده یا برعکس، کسانی که شادتر و سال متر بوده اند،

فعالیت هنری را انتخاب کرد هاند؟ یا هنر است که سرمایة اجتماعی آن ها را بالا برده یا برعکس، سرمایة اجتماعی بالاتر

آن ها را به سمت فعالیت های هنری سوق داده؟ از کجا معلوم که متغیرهای دیگری دخیل نبوده اند؟
جم عبندی

ایجاد یک پروژه توسعه ای با هدف برگزاری فعالیت های هنری و فرهنگی از این جهت اهمیت دارد که نه تنها بر زندگی اقتصادی و اجتماعی مردم تاثیر م یگذارد بلکه آنها را در بروز احساساتشان نیز یاری م یکنند و از این جهت ارزیابی پیامدهای

اجتماعی یک مرکز فرهنگی هنری از اهمیت به سزایی برخوردار می شود چرا که نه تنها نیازمند سنجیدن مسائل کمی مانند

جمعیت، بازه سنی و مشاغل افراد یک جامعه و همچنین مسائلی کیفی چون برخورد آنها با مسائل زندگی م یباشد بلکه نیازمند فهم احساسات و نوع سپری کردن اوقات زندگی آنها نیز هست.

در این بخش که مرکز غدیر به عنوان یک مرکز فرهنگی هنری معرفی شد، تلاش شد تا ویژگی های کار بر روی مراکز هنری در تحقیقات پیشین مرور شود. در درک پیامدهای اجتماعی یک مرکز فرهنگی ابتدا معنای هنر و به تبع آن فعالیت های

هنری و اجتماعات ذینفع مورد مطالعه قرار گرفتند. همچنین بر اساس مطالعات مترسو اثرات هنری بر بعد فردی و اجتماعی

زندگی انسان نیز در شش دسته پیشرفت فردی، انسجام اجتماعی، توانمند سازی و خودمختاری در جامعه، هویت محله ای،

خلاقیت و بهداشت و رفاه بررسی شدند.

همچنین مکانیسم های تاثیر هنر بر زندگی افراد بر اساس مطالعات کتزکوف در سه سطح مادی/سلامت، شناختی/روانی،

و

درون فردی در بعد فردی و اجتماعی مورد بررسی قرار گرفتند.

به این ترتیب به نظر می رسد که در مطالعه پیامدهای اجتماعی تاسیس مجتمع غدیر به یک چارچوب کلی رسیدیم. اکنون در اولین گام عملی (فصل چهارم (به پروفایل کردن محله راه آهن در منطقه 22 پرداخته می شود و در گام بعدی (فصل

پنجم) گزارشی توصیفی از روند کار در مجتمع غدیر ارائه خواهد شد.

۳۰

روش شناسی برآورد پیامدهای اجتماعی مجتمع غدیر

در فصول گذشته به تفصیل درباره چگونگی ارزیابی پیامدهای اجتماعی پروژه های توسعه های در تحقیقات مشابه پرداخته شد.

در این بخش در نظر داریم تا با تلفیقی مناسب از تحقیقات مرور شده مدل کاری برای برآورد پیامدهای اجتماعی مجتمع غدیر به عمل آوریم.

در مرور فصل اول در تعیین روش های مشترکی که در تقریباً بیشتر تحقیقات به کار گرفته شده بود به این دسته بندی کلی

رسیدیم

مفهوم سازی [۱]

مدل سازی [۲]

برآورد ارزش شهروندان [۳]

سناریو سازی [۴]

برآورد پیامدهای

اجتماعی یک پروژه

توسعه های

مفهوم

سازی

مدل

سازی

تهیه

پروفایل

تعیین

محدوده

بررسی گزینه ها و

برآورد اثرات

پیش بینی و

برآورد

تأثیرات

ارزیابی

کنترل و

نظارت

برآورد ارزش
ش هروندان
سناریو
نویسی
مقدمات
تلفیق برآورد
ارزش های
ش هروندان
مشخص
کردن
تأثیرات
گزینه های
بدیل
تدوین
پروفایل
ارزش
شناسایی
ارزش
های
کلیدی
۳۱

سناریو نویسی بخش نهایی کار است که حاصل به کار گرفتن مراحل مفهوم سازی، مدل سازی و برآورد ارزش شهروندان م ی شود .سناریو نویسی برآورد اجتماعی تأثیرات مجتمع غدیر نیز با توجه به ویژگی های کار بر روی یک مجتمع هنری م ی تواند شامل موارد زیر باشد:

به این ترتیب در تلفیق دو روش ذکر شده در تعیین روشی مناسب در تعیین برآورد اجتماعی مجتمع غدیر مراحل زیر قابل

پیش بینی است:

مقدمات [۲]:

در این بخش تمام اسناد جغرافیایی، جمعیتی، تاریخی و فرهنگی منطقه ای که مجتمع غدیر در آن وجود دارد) منطقه 22 و به

طور خاص اسناد مربوط به محله راه آهن (مورد بررسی قرار م ی گیرند .به این ترتیب تهیه گزارش های تفصیلی از خصوصیات جغرافیایی، اجتماعی و فرهنگی منطقه 22 ضروری به نظر م ی رسد .گام دوم تهیه گزارشی تفصیلی از روند کار

ساخت مجتمع غدیر و همچنین فعالیتهای پی شبینی شده در آن است.

برآورد تأثیرات اجتماعی هنر بر

اجتماعات

هنر چه تأثیرهایی می

تواند داشت ه باشد؟

فردی اجتماعی

منظور از هنر

چیست؟

کدام بعد از

هنر مد نظر

مطالعه است؟

منظور چه

نوع فعالیت

های هنری

هستند؟

مکانیسم های تاثیر هنر بر

اجتماع کدامند؟

شناختی/روانی مادی/سلامت

درون فردی ،

۳۲

شناسایی ارزش های کلیدی^[۲]

در تعیین ارزش های کلیدی م میتوان از دو روش استفاده کرد .اولین روش استفاده از اطلاعات اسنادی درباره مردم محله راه

آهن است که می توان آن را از طریق جستجوی تحقیقات مشابه بر روی منطقه یافت .روش دوم کار میدانی جهت درک ارزش های کلیدی مردم محله است .در این روش هم می توان از دو طریق اقدام کرد .اولین روش، انجام یک پیمایش و مورد

سوال قرار دادن جامعه نمونه از مردم محله است .دومین روش مصاحبه عمیق با افراد مطلع محله از طریق سیستم گلوله برفی است.

در مورد انجام مصاحبه ها باید دقت داشت که مصاحبه هسوندگان به لحاظ نوع مشارکتی که در امر هنر م میتوانند داشته باشند

مورد ارزیابی قرار م یگیرند و همچنین باید به ویژگی های سلامت روحی و جسمی و وضعیت اقتصادی آنها نیز توجه ویژه داشت.

تدوین پروفایل ارزش شهای یک شهروند^[۲]

اطلاعات اسنادی در مرحله مقدمات و ارزیابی ارزش شهای کلیدی افراد محله مورد نیاز در تهیه پروفایل ارزش شهای شهروندان

هستند .در این بخش م میتوان پروفایل ها را بر اساس ارزش های کلیدی افراد دسته بندی کرد.

مشخص کردن تأثیرات گزین ههای بدیل^[۲]

در این بخش مکانیسم های تاثیر مجتمع غدیر بر مردم محله راه آهن بررسی م یشوند .به این ترتیب با نگاهی دقیق به آمار و

مطالعات میدانی و در نهایت پروفای لها م ی‌توان به تاثیر هر یک از گزین هها بر بعد فردی و اجتماعی شهروندان دست یافت.

تلفیق برآورد ارز شهای شهروندان در گزارش پیامدهای اجتماعی [2] این بخش مرحله نهایی کار م میباشد. در این بخش گزارش نهایی از پیامدهای اجتماعی مجتمع غدیر نگاشته خواهد شد.

فصل 3

گزارش توصیفی از منطقه 22

۳۴

تاریخچه های از چه گونه پی‌دایش منطقه 7

رشد روز افزون جمعیت و تحولات گسترده و دامنه دار اقتصادی و جمعیتی بازتابی گسترده در تحولات کالبدی شهر تهران

ایجاد نموده است، که یکی از پیامدهای آن نحوه شک لگیری منطقه 22 شهرداری تهران است که بدون تردید بزرگ ترین و

وسیع ترین توسعه شهری متصل به تهران است. این منطقه با مساحت 10000 هکتار، با هدف رفع کمبودهای خدماتی حوز هی غرب تهران و نیز جابه جایی بخشی از جمعیت ساکن در بافت های فرسوده تهران مرکزی و نیز اسکان بخشی از جمعیت شهر تهران ایجاد شده است.

منطق هی 22 شهرداری واقع در شمال غرب تهران در 30 سال گذشته تحت پوشش فعالیت های عمرانی ویژه ای از جهت

طرح ریزی و اجرا بوده است. از دهه ی 1340 عمران این منطقه مورد توجه دست اندرکاران و سازندگان شهر تهران قرار داشته

است. مالکین اولیه این اراضی خانواده فرما نفرمایان و فیروزگر بوده اند. پس از تصویب طرح جامع شهر تهران این منطقه بنام

یک شهر جدید تعریف و حوزه آن در دهه 1350 بنام شهر جدید کن به وسیله مهندسین مشاور فرما نفرمایان و همکاران

طراحی شد. در طول سالهای 49 تا 58 حدود 20 درصد از اراضی این منطقه تفکیک شد و مالکین جزئی پیدا کرد و بقیه

اراضی به قطعات بزرگ (1000 مترمربع به بالا) (تقسیم شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی اراضی فرمانفرمایان و فیروزگر

ملی اعلام شد و تعدادی از آنها به سازمان زمین شهری واگذار گردید و حدود 500 هکتار از این زمی نها توسط ایت ا... ملاعلی کنی که از زمان قاجار مالک این زمین ها بود، بصورت موقوفه درآمد.

در طول جنگ تحمیلی ایران و عراق به علت در دست رس بودن اراضی این منطقه، 25% از اراضی توسط نیروهای مسلح جهت ساخت و ساز پادگا نهایی نظامی مورد استفاده قرار گرفت و در قسمتی از این اراضی نیز تعاونی های مسکن شروع به شهرک سازی کردند. پس از مواجه شدن مسئولین با مشکلات شهر تهران و دس تیابی به این نتیجه که م ی‌توان این

منطقه از شهر را به منطق های مطابق با الگوهای شهرنشینی تبدیل کرد و با توجه به امکان گسترش شهر تهران در منطقه 22 که

در طرح جامع تهران نیز پیش بینی شده بود، شهرداری تهران بر آن شد تا اراضی شمال غرب تهران را به محدوده خدماتی

شهر تهران الحاق نماید و بر این اساس تهیه طرح تفصیلی منطقه 22 بنا به توصیه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در

سال 1370 با هدف احیای مفاهیم از دست رفته شهرسازی چون هویت، خوانا بودن محیط جهت یابی و مکان یابی فضاهای

مناسب شهری در دستور کار مهندسين مشاور باوند قرار گرفت. در سال 1373 مطالعات تهیه شده توسط مشاور باوند با عنوان طرح تفصیلی منطقه 22 تصویب شد. پس از تصویب طرح تفصیلی، زمینه اجرای آن با مسائل مختلفی همراه گردید که

، بنا به ضرورت های موجود مجدداً توسط مهندسين مشاور باوند و آرمان شهر بازنگری و طرح تفصیلی جدید در سال 1378

۷ هم هی اطلاعات این فصل از سایت شهرداری تهران گرفته شده است.

۳۵

به تصویب کمیسیون ماده 5 رسید و سرانجام پس از سالها تلاش و مطالعات، طرح تفصیلی منطقه 22 تهران در شهریور ماه

سال 1379 توسط کمیسیون ماده 5 ابلاغ و شهرداری منطقه 22 فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

1265 هکتار پارک و فضای سبز، 62 هکتار فضای آموزشی، 168 هکتار آموزش عالی، از 6200 هکتار اراضی منطقه 22

238 هکتار خدماتی، 327 هکتار فضای ورزشی، 355 هکتار دریاچه و 1162 هکتار مسکونی م یباشد. تراکم مسکونی به سه

ناحیه تراکم کم (100) واحد در هکتار، تراکم متوسط (135) واحد در هکتار (و تراکم زیاد 200) واحد در هکتار (تقسیم شده

است.

منطقه 22 در سطح تهران و فرا شهری قابلیت دسترسی بی نظیری دارد. دست رسی های مهم منطقه، آزاد راه تهران-کرج و

138970 نفر می باشد. بزرگراه تهران-شمال می باشد. لازم به ذکر است که جمعیت منطقه 22 طبق سرشماری سال 1385

خصوصیات جغرافیایی منطقه 22

منطقه 22 در شمال با کوهستان البرز مرکزی، در شرق با حریم رودخانه کن، در جنوب با آزاد راه تهران-کرج و در غرب با

محدوده جنگل های وردآورد محدود است. این منطقه با مناطق 5 و 21 شهرداری تهران هم جوار است.

نقشه ی شماره 1 : موقعیت منطقه 22 نسبت به تهران و هم جوار ی آن با مناطق 5 و 21

همچنین وسعت این منطقه با احتساب ارتفاعات حدود 54000 هکتار م یباشد که طول و عرض حداکثر آن به طور تقریبی

مساوی 26 و 17 کیلومتر است.

۳۶

در محدوده منطقه 22 بلندترین منطقه ارتفاعی از سطح دریا در خط مستقیم حوزه آبریز شمالی در ارتفاعات البرز و در شرق روستای کیگا با ارتفاع 3840 متر و پست ترین آن در خروجی پیکان شهر به ارتفاع 1220 متر م یباشد.

4درصد از مساحت محدوده / مقایسه سطح منطقه 22 با سطح مناطق 22 گانه تهران (70750) هکتار (حاکی از تعلق 8

خدماتی شهر تهران به منطقه 22 و گویای وسعت چشم گیر و جایگاه مهم این منطقه در ساختار کالبدی تهران آینده، بویژه در حوزه غربی آن است.

نواحی منطقه 22

منطقه هی 22 از چهار ناحیه تشکیل شده است.

نقشه ی شماره 2: نحوه ی تقسی مبندی نواحی در منطقه 22

محللات منطقه 22

منطقه 22 از نه محله تشکیل شده است. تقسیم بندی محللات در ناحی هها به صورت زیر است:

2 و 3 ، - ناحیه ی یک :محل ههای 1

-ناحیه ی 2: محل هی 4

-ناحیه ی 3: محل هی 9

7 و 8 ، 6 ، - ناحیه ی 4: محل ههای 5

۳۷

در جدول شماره ی یک اطلاعات نواحی) محدود هی هر ناحیه، جمعیت ثابت تقریبی، جمعیت زنان، جمعیت مردان، میانگین

سنی و میانگین تحصیلات (به تفکیک هر ناحیه آمده است.

جدول 1 : مشخصات منطقه 22 به تفکیک نواحی و محللات

میانگین

تحصیلات

میانگین

سن

جمعیت

مردان

جمعیت

زنان

جمعیت

ثابت

تقریبی

منطقه ناحی هها محدوده محللات

30سال دیپلم 1444 1281 از ضلع شمال به بالای اتوبان محله یک 2725

همت وار تفاعات

از ضلع جنوب حد فاصل

رودخانه کن بلوار صدرا

از ضلع شرق منتهی به رودخانه

کن و میدام المپیک تا دهکده

المپیک

از ضلع غرب منتهی به بلوار

کاج تقاطع بلوار امیر کبیر و

شمال اتوبان همت

ناحیه

یک

منطقه

22

23980 محله دو----- 39 11554 10246

----- محله سه

32 سال فو قدیلم 28275 ----

محله

چهار

از شمال به بلوار امیر کبیر

از جنوب به اتوبان تهران-

کرج

از شرق به رودخانه کن

از غرب به میدان دستواره

ناحیه

دو

34 لیسانس 1733 1534 محله نه 8800

از شمال به ارتفاعات 1400

از جنوب به: اتوبان تهران-

کرج

از شرق به بلوار دانش -باغ گیاه

ناحیه

سه

۳۸

امکانات فرهنگی، مذهبی و آموزشی منطقه 22

منطقه 22، از نظر امکانات فرهنگی شامل یک سینما، سه فرهنگسرا، یک خانه ی فرهنگ، هشت کتا بخانه، سه مجتمع

فرهنگی و یک خانه ی محله م میباشد. شرح جزئیات این امکانات در جدول شماره ی 2 بیان شده است.

جدول 2: امکانات فرهنگی منطقه 22

مراکز فرهنگی نام آدرس

سینما

(تعداد 1: عدد) (سینما دهکده بلوار دهکده المپیک - شهرک دهکده المپیک - جنب بانک

ملی

فرهنگسرا

(تعداد 3: عدد)

فرهنگسرای امیرکبیر شهرک راه آهن - بلوار گل ها 18 - متری اول - نبش بنفشه
فرهنگسرای شهر بلوار دهکده المپیک - خیابان ساحل - پارک نو
فرهنگسرای طبرستان بلوار امیرکبیر - چهارراه گل ها - نبش خیابان گلبرگ
خانه فرهنگ

(تعداد 1: عدد) خانه فرهنگ امیرکبیر شهرک راه آهن - هجده متری اول - نبش بنفشه سوم
کتابخانه

(تعداد 8: عدد)

کتابخانه پندار

انتهای بلوار امیر کبیر (هوانیروز (ظرفیت مراجعین در

روز 250: نفر

کتابخانه بوستان چیتگر خ کوهک - پارک جنگلی چیتگر

کتابخانه پرتو انتهای 35 متری گلها. ظرفیت مراجعین در روز 250: نفر

شناسی

از غرب به مجتمع تحقیقات

فضایی

35 سال لیسانس 12807 14443 محله پنج 25 ...

این ناحیه از سمت شمال به

شهرک های شمالی اتوبان همت

از جنوب به آزادراه تهران - کرج

از شرق به بلوار کاج در محدوده

ناحیه 1

از غرب به زمین های ارتش

ناحیه

چهار

----- 5200 4610 -----

محله

شش

----- 2915 2585 -----

محله

هفت

----- 5200 4610 -----

محله

هشت

۳۹

کتابخانه سرو آزادشهر 20 - متری اول - جنب تره بار

کتابخانه شهر بلوار دهکده المپیک - خیابان ساحل - فرهنگسرای شهر

کتابخانه شیخ مفید

شهرک گلستان (راه آهن - (بلوار گلها 18 - متری اول - نبش

بنفشه 3

کتابخانه محلی انتهای 35 متری گلها

کتابخانه محلی انتهای هوانیروز

مجتمع عهای

فرهنگی

(تعداد 3: عدد)

مجتمع فرهنگی چیتگر اتوبان تهران - کرج نرسیده به عوارضی خیابان کوهک

مجتمع فرهنگی - ورزشی

بوستان چیتگر

آزاد راه تهران - کرج - نرسیده به جاده کوهک - بوستان

جنگلی چیتگر

مرکز آموزش سه راهی دهکده ضلع غربی بلوار دهکده خ 53

موزه باغ موزه گیاهشناسی منطقه 22، کیلومتر 16 اتوبان تهران - کرج - بلوار پژوهش

امکانات مذهبی منطقه 22

منطقه 22، از نظر امکانات مذهبی شامل 25 مسجد، 2 زیارتگاه و 16 حسینیه م یباشد. جزئیات امکانات مذهبی این

منطقه در

جدول شماره 3 بیان شده است.

جدول 3: امکانات مذهبی منطقه 22

مراکز

مذهبی

نام آدرس

مساجد

(تعداد 25):

عدد)

مسجد الزهراء) س (اتوبان کرج - عوارضی سابق) چیتگر)

مسجد الغدیر شهرک گلستان

مسجد امام جعفر صادق) ع (زیبا دشت بالا 16 - متری شهید علیزاده - جنب پارک مروارید

مسجد امام حسین) ع (روستای واریش

مسجد امام حسین) ع (شریف اتوبان تهران - کرج، شهرک دانشگاه شریف

مسجد امام رضا) ع (سه راه زیادشت - پایین ترا از منبع آب

مسجد امام علی) ع (روستای وردیج

مسجد امام علی) ع (شهرک راه آهن - خیابان گل ها - انتهای یاس چهارم

مسجد امام محمد باقر) ع (شهرک صدرا

مسجد جامع المهدی ضلع شمال غربی میدان المپیک

مسجد جامع حضرت ولیعصر) ع (بلوار کاج - روبروی بنفشه ی نهم

۴۰

مسجد حضرت ابوالفضل) ع (دهکده المپیک

مسجد حضرت ابوالفضل) ع (شهرک پیکانشهر - خانه های سازمانی پیکانشهر

مسجد حضرت رسول شهرک المپیک

مسجد حضرت ولیعصر) ع (شهرک لاله پشت مجتمع گلستان

مسجد خاتم الانبیاء) ص (آزادشهر- ضلع شمالی خیابان اصلی

مسجد سید الشهداء) ع (شهرک شهید باقری

مسجد سید الشهداء) ع (خیابان کوهک - شهرک یاس) نظامی (

مسجد شهرک اردستانی خیابان کوهک - شهرک شهید اردستانی

مسجد کوثر خیابان کوهک - شهرک کوثر) نظامی (

مسجد امام صادق) ع (زیبادشت بالا 16 - متری شهید علیزاده - جنب پارک مروارید

مسجد جواد الائمه) ع (بلوار امیرکبیر - روبروی خانه فرهنگ امیر کبیر

مسجد شهرک فاطمه الزهراء) ع (بالای بزرگراه شهید همت

مسجد علوم انتظامی بالای بزرگراه شهید همت - دانشگاه علوم انتظامی

مسلم بن عقیل) ع (

بلوار دهکده - خیابان ساحل - انتهای خیابان پنجاه و نهم

اما مزاده و

زیارتگاه

(تعداد 2 :

عدد)

امامزاده قاسم شمال شرقی محدوده منطقه - 22 جاده امامزاده داوود - سنگان - سنگان

پایین

امامزاده هاشم

شمال شرقی محدوده منطقه - 22 جاده امامزاده داوود - سنگان - سنگان

بالا

حسینیه ها

(تعداد 16 :

عدد)

حسینیه 14 معصوم) ع (هوا نیروز- پشت مدرسه هداوند

حسینیه حضرت جواد الائمه) ع (بلوار امیرکبیر - نرسیده به کاج - خ گلفام

حسینیه مسلم ابن عقیل) ع (بلوار دهکده المپیک - خ ساحل - انتهای خ 59

حسینیه منتظران المهدی بلوار دهکده - نرسیده به سه راهی دهکده

حسینیه هیئت ابوالفضل العباس-----

حسینیه هیئت امام رضا) ع-----

حسینیه هیئت اهل بیت مجتبی-----

حسینیه هیئت باب الحوائج-----

حسینیه هیئت ثارالله-----

حسینیه هیئت جوانان علی اکبر-----

- حسینیہ ہیئت سید الشہدا-----
  - حسینیہ ہیئت شہدای گمنام-----
  - حسینیہ ہیئت عزاداران حسینی-----
  - حسینیہ ہیئت قمر بنی ہاشم-----
  - حسینیہ ہیئت متوسلین امام حسین) ع----- (
- ۴۲

امکانات آموزشی منطقه 22

منطقه 22 از نظر امکانات آموزشی شامل چهار دانشگاه، پنج آموزش شگاه کامپیوتر و دو آموزش شگاه زبان خارجی است .

شرح

امکانات آموزشی منطقه 22 در جدول شماره ی 4 بیان شده است.

جدول 4: امکانات آموزشی منطقه 22

مراکز آموزشی پژوهشی نام آدرس

دانشگاه

(تعداد 4: عدد)

دانشگاه علامه طباطبائی دهکده المپیک

دانشگاه علوم انتظامی دهکده المپیک

دانشگاه علوم پیاده گلستان شرقی

دانشگاه علوم و فنون گلستان شرقی

آموزشگاه کامپیوتر

(تعداد 5: عدد)

آموزشگاه کامپیوتر بازتاب علم بلوار امیرکبیر چهارراه گل ها نبش

خیابان گلبرگ

آموزشگاه کامپیوتر جهان علم بلوار دهکده المپیک خ 40 پلاک

19

آموزشگاه کامپیوتر سیمین 1 بلوار دهکده المپیک خ 27 روبروی

اداره برق پلاک 11

آموزشگاه کامپیوتر سیمین 2 شهرک راه آهن بلوار کاج نبش

بنفشه 4

آموزشگاه کامپیوتر طلوعه کمال علم بلوار کاج نبش بنفشه 4 پلاک 82

طبقه اول

آموزشگاه زبان خارجی

(تعداد 2: عدد)

آموزشگاه زبان سیمین 1 بلوار دهکده المپیک-خ- 27 روبروی

اداره برق-پ 11

آموزشگاه زبان سیمین 2 شهرک راه آهن-بلوار کاج-نبش بنفشه

4

۴۳

شهرک راه آهن

شهرک راه آهن در منطق هی 22 شهرداری تهران واقع است. در غرب این شهرک پارک جنگلی چیتگر، در شرق آن زیبادشت

بالا، در شمال آن شهرک دژبان و پارک جنگلی کن قرار گرفته است. بزرگراه شهید همت از شمال این شهرک می گذرد و

انتهای آن به اتوبان تهران-کرج می رسد. بلوارهای اصلی این محله، کاج، گ لها، هاش مزاده و قائم هستند و خیابا نهایی آن با

نا مهایی مانند یاس، بنفشه و سروستان نا مگذاری شده اند. این شهرک دارای زمین هایی با متراژ 300 و 500 متری است و

م یتوان گفت یکی از بهترین شهرک ها از نظر خیابا نکشی، کوچه بندی و بدون پیچ و خم بودن است.

نقشه ی شماره 3: شهرک راه آهن

مجتمع فرهنگی غدیر واقع در خیابان یاس هفتم در شهرک راه آهن است. لازم به ذکر است که شهرک راه آهن در دو ناحیه

و دو محله واقع شده است. قسمتی از این شهرک در ناحیه ی 4 و محله ی 5 م یباشد و قسمت دیگری از این شهرک در

ناحیه ی 1 و محل هی 2 است.

۴۴

نقشه ی شمار هی 4: قسمتی از شهرک راه آهن در ناحیه 1 و محله 2

۴۵

نقشه ی شمار هی 5: قسمتی از شهرک راه آهن در ناحیه 4 و محله 5

ساختمان دیگری که کاربری آن به کاربری مجتمع فرهنگی غدیر در این شهرک نزدیک است، سرای محله ی سنبل است.

سرای محله سنبل، واقع در خیابان قائم، محله ی پنجم این منطقه م یباشد. این سرای محله دارای امکانات کلا سهایی آموزشی

(موسیقی، خط، جعبه سازی، خیاطی، زبان انگلیسی و...)، خانه اسباب بازی، کتا بخان هی عمومی، سالن مطالعه، کافی نت،

خان هی سلامت و ... م یباشد. مدیر سرا یمحله، خانم جباری، اظهار داشتند که این سرای محله به صورت مردمی اداره م یشود و از زیر نظر و مدیریت مستقیم شهرداری خارج شده است. با توجه به آشنایی مدیر سرای محله با شهرک راه آهن،

ایشان خصوصیات ویژه های در ارتباط با شهرک راه آهن عنوان کردند. ایشان اشاره کردند که، خیابان امیرکبیر مانند مرزی

م یماند که شمال و جنوب این منطقه را از هم جدا م یکند. در یک طرف آن اعیان و مرفه نشین ها هستند و در طرف دیگر

قشر متوسط رو به پایین ساکن هستند که ساکنین این منطقه، اغلب ترک های زنجانی با شغل کامیو نداری هستند.

در قسمت جنوبی خیابان امیرکبیر بیشتر قشر ضعیف ساکن هستند و مساحت خان هها در این قسمت بیشتر، 200 متری

است و در سمت دیگر از بلوار کاخ تا خیابان هاشم زاده خانه ها، بیشتر دارای متراژ 300 متر هستند و از بلوار گل ها تا میدان اتریش، بیشتر خانه هایی با متراژ 500 متر مشاهده م یشود.

۴۶

در ادامه ی صحبت ایشان به این نکته اشاره کردند که منطقه 22 به علت این که بافت آپارتمانی و بافت ویلایی آن از یکدیگر کاملاً جدا هستند، مهاجر پذیر شده است. چرا که عده ای ترجیح می دهند در خیابا نهایی خلوت زندگی کنند و خان ههای ویلایی داشته باشند. در بقیه نقاط شهر بافت های ویلایی و آپارتمانی در یکدیگر ادغام شد هاند و با توجه به این که شهرداری به قسمت ویلایی مجوز ساخت بیشتر از دو طبقه را نم ی دهد، این مساله به یکی از مزایای خاص این منطقه تبدیل شده است.

فصل 4

توصیف روند آماده سازی مجتمع غدیر و فعالی تهای پیش بینی شده در آن

۴۸

مقدمه

مرکز فرهنگی غدیر ساختمانی است که با هدف برگزاری فعالی تهای فرهنگی و هنری در دست ساختن است. مجموعه، چهارطبقه دارد که به آن یک سالن اجتماعات 300 نفری ضمیمه است. سالن اجتماعات، در بیرون و به شکلی مجزا از بقیه ی

آن را دور م یزند. ارتفاع L ساختمان طراحی شده است، به نحوی که این سالن در مرکز قرار دارد و بقیه ی ساختمان به شکل

سالن اجتماعات تا طبقه سوم ساختمان امتداد دارد. سقف سالن اجتماعات به عنوان حیاط و محلی برای گردهمای یها در

فضای آزاد مورد استفاده قرار خواهد گرفت. نمای ساختمان از پنجر ههای شیش های دوجداره و نمای سالن اجتماعات از

سنگ گرانیت تیره است که به آن شمایی مدرن و جالب در میان محله م ی دهد.

شکل-1 نمای کلی از مجتمع غدیر یک ماه قبل از افتتاح رسمی

۴۹

در ضلع شمالی ساختمان عملیات خاک برداری یک پارکینگ طبقاتی انجام م ی شود. این بخش در نقشه عمرانی، چمن مصنوعی تعریف شده اما ظاهراً تغییراتی در نقشه ایجاد شده و این جا قرار است پارکینگ طبقاتی و احتمالاً مرکز فروش محصولات فرهنگی شود.

مجتمع غدیر در شهرک راه آهن منطقه 22 و در محله یاس 7 واقع شده و مجاور به شهر کهای) زیبا دشتک (1 و) زیبا دشتک (2 است. چشم انداز مجموعه غیر از ساختما نهایی محله ی راه آهن، کو هها و طبیعت زیبا و وسیع درخ تکاری شده

است. در سمت غرب ساختمان، میدان تره بار برای دسترسی محلی مردم شهرک آهن، ایستگاه آتش نشانی و کلانتری شماره

141 وجود دارد.

شکل-2 نمایی از خاک برداری بخش پارکینگ مجتمع غدیر

شکل-4 نمایی از شهرک های اطراف مجتمع غدیر شکل-3 نمایی از میدان تره بار که در مجاورت مجتمع غدیر قرار دارد

۵۰

در ادامه، جزئیات [ساختمان با استفاده از نقشه های طراحی که شهرداری منطقه در اختیار ما قرار داده است، و کاربر یهای بخ شهای مختلف با استناد به توضیحات [نمایند هی کارفرما تشریح خواهد شد.

طبقات مجتمع غدیر

ساختمان مجتمع غدیر شامل طبقات زیر زمین، ه مکف، اول، دوم، سوم، چهارم، سالن اجتماعات در ورودی ساختمان به اضافه پارکینگ طبقاتی است که در ضلع شمالی ساختمان قرار دارد. یکی از بخش های تعبیه شده در هر طبقه سرویس بهداشتی است که در یک از سرویس ها یک توال ت مخصوص افراد ناتوان جسمی، آسا نسازی شده است. همچنین در اضطراری که از دو طرف باز م یشود برای مواقع خطر) آتش سوزی یا زلزله (پیش بینی شده است. دیگر بخش های پیش بینی شده در هر طبقه از این قرارند:

زیر زمین

این طبقه نیز از پارکینگ، موتورخانه، بخش سرابه داری، اتاق برق و ژنراتور تشکیل شده است.

شکل-5 نماینده شرکت مجری طرح مجتمع غدیر در

حال بررسی نقشه های مجتمع و راهنمایی اعضای گروه

ارزیابی کننده

شکل-6 نمایی از زیر زمین مجتمع غدیر

۵۱

طبق هی همکف

طبقه ی همکف در حال ساخت است و بیش تر بخش های آن هنوز ساخته نشد هاند. سالن انتظار مجتمع به علت وجود داریست ها و عملیات آماده سازی به زحمت قابل تردد است و به همین دلیل نمی توان تصویر نهایی از آن داشت. یکی از بخ شهای دیگر طبقه همکف رستوران و آشپزخانه ورودی با کاش یهای آبی است. یکی از درهای این رستوران از بیرون مجتمع باز م یشود. این رستوران یکی از دو رستوران مجتمع غدیر است که عموم مردم م یتوانند از آن استفاده کنند.

در سالن انتظار، ورودی آسانسوها پی شبینی شده است که یکی از آنها مخصوص افراد معلول است. در ضلع شمال شرقی

سالن انتظار، کافی شاپ به چشم م یخورد و در ضلع جنوب شرقی، سالن پشت یبانی تئاتر و سینما که به طور مستقیم به سالن

اجتماعات راه دارد. بخش شرقی سالن بخش تلفن خانه و پیجینگ) صدا زدن افراد از بلندگو (قرار دارد.

شکل-7 نمایی از طبقه همکف

شکل-8 نمایی دیگر از طبقه همکف

۵۲

در ضلع غربی طبقه هی ه مکف فضای دیگری وجود دارد که برای گالری در نظر گرفته شده است. م یتوان گفت که گالری

بزرگ ترین بخش طبقه ی هم کف و اندکی بزر گتر از سالن انتظار است. در دو سوی شمالی و جنوبی گالری دو فضا بالاتر از

زمین با پل ههای فلزی ایجاد شده که در ضلع شمالی یک گالری دیگر و در ضلع جنوبی بخشی برای شهر کتاب پی شبینی

شده است. این بخش، را می توان بخشی از مجتمع در نظر گرفت که در آن احساس بودن در یک مجتمع فرهنگی جریان دارد.

طبق هی اول

طبقه اول از دو سالن کنفرانس، اتاق جلسات، نمازخانه ی جداگانه برای خان مها و آقایان، رستوران، روابط عمومی تشکیل

شده است. رستوران، بزرگ ترین بخش طبقه ی اول است که در ورودی آن بخش آماد هسازی غذا به چشم م یخورد. این

رستوان ظاهراً برای استفاده ی کارمندان مجتمع غدیر طراحی شده است.

شکل - 9 نمایی از گالری طبقه همکف

۵۳

طبق هی دوم

این طبقه برای کلا سهای آموزشی، کارگا هها و آتلی هها پی شبینی شده است. در سالن ورودی طبقه دفتر آموزش قرار دارد.

دقیقاً معلوم نیست که در هر کلاسی چه فعالی تهایی قرار است انجام شود. نماینده هی گروه عمرانی حدس می زند که یکی از

کارگا هها مخصوص عکاسی است اما در واقع آن اتاق هیچ ویژگی ای مانند فضای تاریک ندارد تا برای چنین کاربری ای آماده

باشد. کف کلا سها برای نصب وسایل برقی آماده سازی شده است. به طور مثال کارگا ههایی که برای آموزش خیاطی طراحی

شده است در فاصله های مشخصی مکان برای نصب تجهیزات برقی دارند.

شکل - 11 نمایی از یکی از اتاق های پیش بینی شده برای کنفرانس

شکل - 10 نمایی از نمازخانه خواهران

۵۴

طبق هی سوم

طبقه سوم از مجموعه کتا بخانه ها و مخزن نهایی

کتاب تشکیل شده است. سالن مطالع هی خان مها از

آقایان جداست. تمام کف سال نها برای تعبیه ی میز

مطالعه با نصب ورودی سیم برق و تلفن برای

مودم اینترنت آماد هسازی شده است.

یکی دیگر از بخ شهای این طبقه، بخش

جست وجوی دیجیتال و کتا بخانه ی مجازی است

که به مخاطبان این امکان را م یدهد که از

کتابهای دیجیتال و منابع برخط 8 استفاده کنند. از

دیگر بخش های مهم طبق هی سوم حیاطی است که در واقع روی سقف سالن اجتماعات تشکیل شده و با چند پله

فلزی از

online

شکل - 12 نمایی از یکی از کلاس های آموزشی مجتمع غدیر

راهروی بین دو سالن مطالعه م ی‌توان وارد آن شد. این حیاط برای برگزاری نمای شگاه ها و برنامه‌های تفریحی در هوای

مناسب پی‌شبینی شده است. چش‌مانداز این حیاط به سوی محله است.

طبق هی‌چهارم

در طبقه چهارم کاربریهای مختلفی تعریف شده است اما به طور کل باید آن را بخش اداری و مدیریتی مجتمع در نظر گرفت. بخش‌های مختلف عبار‌تاند از:

-مدیریت مساجد و هیاتها) این بخش ظاهراً به پی‌شنهاد گروه غدیر پیش‌بینی شده است)

-مسئول ستاد) اطلاعاتی در مورد ای‌نکه این ستاد برای چه کاری پیش‌بینی شده وجود ندارد)

-مدیریت هادیان غدیر) این بخش ظاهراً به پی‌شنهاد گروه غدیر پی‌شبینی شده است)

-دو سوئیت شش‌تخته مجهز به حمام، دست‌شویی و

آشپزخانه) ظاهراً این دو سوئیت برای مهمان‌هایی که از

شکل - 15 نمایی از ورودی حیاط بر روی سقف طبقه دوم

شکل - 14 نمایی از فضای کلی حیاط سقف طبقه دوم

شکل - 16 نمایی از لابی میان‌اتاق‌های طبقه چهارم

شهرهای دیگر یا احتمالاً کشورهای دیگر برای شرکت در برنامه‌های فرهنگی و هنری مجتمع م‌ی‌آیند طراحی شده است)

-مدیریت روابط عمومی

-مدیریت امور بین‌الملل

-شورای سیاسی‌تگذاری

-مدیریت دانشجویی و طلاب

-مدیریت امور شهرستا‌نها

-مدیریت سازما‌نها و ارگان‌های دولتی

-مدیریت برنامه‌ریزی‌معاونت علمی

-مدیریت تحقیقات و پژوهش

-مدیریت خلاقیت و نوآوری

-مدیریت سرگرمی و مسابقات

-معاونت اجتماعی

-بخش جلسات) در چهار جای طبقه)

تغییرات در طراحی مجتمع فرهنگی غدیر

پیما‌نکار ساخت پروژه شرکت مجتمع غدیر، شرکت آماگون،

اجرا‌کننده آخرین تغییراتی است که شهرداری درخواست

کرده است. طراح اولیه ی پروژه، شرکت مهندسی مشاور اثر بوده است و پس از آن شرکت های دیگری تغییرات درخواستی شهرداری را در طراحی نقشه اعمال کرده اند. ظاهراً یکی از دلایل مهم تغییرات، عوض شدن کادر معاونت فرهنگی شهرداری بوده است؛ به طور مثال اول قرار نبوده که نمای ساختمان پنجره های شیشه ای باشد اما بعد از بازدید یکی از رؤسای معاونت فرهنگی این تغییر ایجاد شده است.

شکل - 17 نمایی از یکی از اتاق های کنفرانس طبقه چهارم

شکل - 18 نمایی از شناسنامه ساخت مجتمع غدیر که جلوی ورودی نصب است.

۵۷

که متشکل از برخی افراد با نفوذ مجلس بوده اند با « غدیر » ظاهراً در زمان طراح یهای اولی هی مجموعه گروهی به نام گذاشته شده است. (طبق « غدیر » شهرداری در هزینه های مجموعه شراکت کرده اند). ظاهراً نام مجموعه نیز به همین مناسبت

اطلاعاتی که نمایند هی پیمانکار در اختیار ما قرار داد، در اواسط کار، به دلیل بروز اختلاف بین شهرداری و گروه غدیر، این

گروه همکاری خود را با مجموعه لغو کرده است. با این حال بعد از آن نقشه جدیدی به دست گروه عمرانی نرسیده است که در آن کاربر یهای سفارش شده غدیر حذف شده باشد. در حال حاضر گروه هایی که برای سرکشی پی شروی کار م یآیند افرادی از شورایاری و معاونت فرهنگی شهرداری هستند. تغییراتی در کاربری های مجتمع غدیر به طور کلی کاربری های مجتمع غدیر را می توان به سه دسته اصلی تقسیم کرد:

(1 فضای اداری: شامل اتاق های مدیریت، روابط عمومی، آموزش و ستادها

(2 فضای گردهمایی ها: شامل اتاق های کنفرانس و نشست

(3 فضای کتابخانه ای: شامل سالن های مطالعه و مخزن کتاب

(4 فضای نمایشگاهی: شامل فضاهای بسته مانند گالری یها و

فضای باز حیاط در طبقه سوم

(5 فضای کارگاهی: شامل کلاسها و کارگاهها

م ی توان گفت که گروه های مختلفی در تعیین کاربری های

مجتمع نقش داشته اند اما مهمترین آنها گروه غدیر و گروهی از

معاونت فرهنگی شهرداری تهران بوده اند. گروه غدیر در تعیین

کاربر یهای بخشهای مختلف) به خصوص طبقه چهارم (نقش

اساسی داشته و قرار بر این بوده که بخش هایی از ساختمان به

آن ها تعلق گیرد. به همین دلیل در برخی کاربری های طبقه چهارم هنوز هم نام غدیر به چشم م یخورد. ظاهراً این گروه در

اواسط همکاری با شهرداری تهران برای تاکید به فعالیت های پیشنهادی خود برگه هایی نیز بر در اتاق های طبقه چهارم

شکل - 19 نمایی از یکی از اتاق های مجتمع که بر روی در آن کاربری اش نصب شده است.

۵۸

نصب کرده بود که در بازدید اول گروه ارزیابی کننده مشهود بود. اما در بازدید دوم که با فاصله دو ماه انجام گرفت دیگر اثری از آن برگه ها وجود نداشت.

جمع بندی

فضای طراحی شده در ساختمان مجتمع غدیر از پتانسیل خوبی برای دادن خدمات فرهنگی برخوردار است اما به نظر م ی رسد از امکانات موجود در آن هم به نحو احسن به فعالی تهای هنری و فرهنگی اختصاص داده نشده است. اختصاص دادن یک چهارم فضای ساختمانی به بخش اداری و مدیریتی (طبقه پنجم و قسمت هایی از طبقه اول) و همچنین تعریف

بخش های مدیریتی که ارتباطی به کلاس های پیش بینی شده در مجتمع ندارند) مانند بخش هادیان غدیر و بخش ستاد (از

جمله نقاط ضعف برنامه ریزی فعالیت های پی شبینی شده در مجتمع هستند.

از نکات منفی طراحی طبق هی ه مکف م یتوان به دو نکته اشاره کرد .در ابتدا باید گفت که فضای اتاق انتظار بسیار بزرگ

است در حالی که م یشد با پیش بینی بخش پیجینگ و اطلاعات در آن) به جای گنجاندن آنها در ضلع شرقی همکف)، بر

فضای گالری اصلی افزود .در توضیح دومین نکته می توان به وجود کافی شاپ در سالن انتظار و وجود بخش اطلاعات دور

از ورودی مجتمع در سالن انتظار اشاره کرد که به نظر کمی غیرمنطقی م یرسد.

وجود گالری و فضای تعبیه شده شهر کتاب از مهم ترین ویژگی های طبق هی ه مکف هستند که به آن م یتوانند ظاهری فاخر

و فرهنگی بدهند .البته به نظر می رسد دادن سهمی تقریباً به اندازه ی گالری به سالن انتظار نیز از اشتباهات طراحی مجتمع

غدیر باشد .فضای گالری طبق هی ه مکف تنها فضای نمای شگاهی سربسته است و جا داشت تا آن جا که ممکن است به

وسعت آن افزوده شود.

اختصاص دادن بیش ترین فضای طبق هی اول به رستوران یا نمازخانه نیز در شرایطی که فضا برای برپایی فعالی تهای هنری

در طبقه ی دوم اندک است، اشتباه به نظر می رسد.

طبقه ی دوم که فضای تشکیل کلا سهاست پاس خگوی تمام فعالی تهای قابل پی شبینی در یک مجموع هی فرهنگی نیست.

خصوصاً ای نکه نمایند هی گروه عمرانی از برنامه هایی مانند کلا سهای گ لدوزی، عکاسی، موسیقی، نقاشی، کلا سهای آموزشی زبان و غیره صحبت م یکرد اما جا دادن همه ی این فعالیت ها در یک طبقه تقریباً ناممکن است .از دیگر اشکالاتی که

در طبقه دوم دیده م یشود این است که کلا سها و آتلی هها برای استفاده از ویدئو پروژکتور آماد هسازی نشد هاند . امروزه

معمولاً بر سقف کلاس های آموزشی دستگاه تبدیل کننده وصل م یکنند تا در زمان نیاز مخاطبان، تنظیم آن به سرعت انجام شود.

فضای کتابخانه در طبقه ی سوم به نظر مناسب م یرسد اما وجود کاربری حیاط) بر روی سقف سالن اجتماعات (م ی تواند مشکلاتی را در کاربری مطالعه در این طبقه به وجود آورد. دو تناقض مهم در طراحی طبقه ی سوم نیز مربوط به حیاط رو باز

۵۹

است. نکته اول وجود فضای این حیاط در کنار بخ شهای کتابخان های که نیازمند سکوت هستند اشتباه است. دوم پنجره های

شیشه ای سالن مطالع هی خان مها مجاور به حیاط است که این مساله نیز م ی تواند باعث سلب آسایش آن ها) چه به لحاظ

آلودگی صوتی و چه به لحاظ آلودگی تصویری (در زمان برگزاری مراسم شود. همچنین میزهای داخل سالن، جای ورودی

سیم لپتاب و مودم و چراغ مطالعه ندارند. م ی توان گفت میزهای مطالعه امروزی پی شرفته تر از چیزی هستند که در سالن

مطالعه مجتمع غدیر دیده م ی شود.

طبقه ی چهارم با ای نکه بخش اداری و مدیریتی مرکز غدیر به نظر م ی رسد اما تمرکز مدیری تهای غیر مرتبط به فعالیت های

پی شبینی شده در طبقات آن را به شکل یک جزیره جدا از دیگر طبقات در آورده است. مرور عنوان کاربر یهای پی شبینی

شده نشان م ی دهد که این طبقه بیش تر شکل مدیریتی و اداری دارد. بخش های اداری که به سختی م ی توان ارتباط معنایی

درستی بین آن ها و بخ شهای مختلف طبقات دیگر اعم از فعالی تهای فرهنگی و هنری برقرار کرد. به طور مثال موضوعیت

بخش دانشجویان و طلاب در مجتمع فرهنگی چیست وقتی قرار است با مخاطبان آن به عنوان هنرجو برخورد شود؟ گنجاندن دو سوئیت شش تخته در کنار بخش های اداری طبق هی چهارم) آخرین طبقه (نیز نمون هی دیگری در پررنگ شدن

این گمان است که این طبقه از بخش های دیگر مجتمع جدا و متمایز است. گویی این طبقه تنها در مجاور دیگر بخ شهای

مجتمع قرار دارد.

۶۰

منابع

ترجمه هادی جلیلی، تهران: نشر جامعه ، « راهنمای بین المللی برآورد پیامدهای اجتماعی -) « بکر، هنک و ونکلی، فرنک، (1388

شناسان

1390به آدرس اینترنتی - /2/ :بهبهانی، حمید، 1390 ، توسعه پایدار شهر تهران، در :همشهری آن لاین،3
<http://www.hamshahrionline.ir/news-133105.aspx> accessed at: 3.2.1390

ترجمه علی رامین، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی « مبانی فلسفه هنر -) « شپرد، آن (1385)

- Guetzkow, Joshua, (2002). How the Arts Impact Communities: An introduction to the literature on arts impact studies, Princeton University.
- The Interorganizational Committee on Guidelines and Principles for Social Impact Assessment , (1994), U.S. Department of Commerce National Oceanic and Atmospheric Administration National Marine Fisheries Service__